

RŪDOLFS ŠTEINERS

CEĻŠ UZ CILVĒKA PAŠIZZIŅU
ASTOŅĀS MEDITĀCIJĀS

RUDOLF STEINER

EIN WEG ZUR SELBSTERKENNTNIS DES MENSCHEN

1912

RUDOLF STEINER ONLINE ARCHIV

<http://anthroposophie.byu.edu>

4. Auflage 2010

Saturs

IEVADOŠAS PIEZĪMES.....	3
PIRMĀ MEDITĀCIJA	4
OTRĀ MEDITĀCIJA.....	8
TREŠĀ MEDITĀCIJA	12
CETURTĀ MEDITĀCIJA.....	16
PIEKTĀ MEDITĀCIJA	20
SESTĀ MEDITĀCIJA	23
SEPTĪTĀ MEDITĀCIJA	27
ASTOTĀ MEDITĀCIJA	32
PĒCVĀRDS JAUNAJAM IZDEVUMAM [1918].....	35

IEVADOŠAS PIEZĪMES

Šī raksta mērķis ir sniegt garazinātniskas atziņas par cilvēka būtību. Attēlojums ir ieturēts tādā veidā, lai lasītājs varētu ieaukt attēlotajā un lai lasīšanas gaitā tas kļūtu par sava veida sarunu pašam ar sevi. Ja šī saruna pašam ar sevi izveidojas tā, ka tās laikā atklājas apslēpti spēki, kas var tikt atmodināti katrā dvēselē, tad šī lasīšana ved pie patiesa iekšēja dvēseliskā darba. Un tas pakāpeniski var piespiest doties dvēseliskā ceļojumā, kas patiesi noved pie garīgās psaules skatīšanas. Tādēļ paziņotais ir pasniegts astoņu meditāciju formā, kuras patiešām var tikt veiktas. Ja tas notiek, tad tās var būt piemērotas, lai nodotu dvēselei caur pašas iekšēju iedziļināšanos to, par ko tajās tiek runāts.

Mērķis bija no vienas puses dot kaut ko lasītājam, kurš ar literatūru un darbiem par pārjuteklisko, kā tas šeit ir domāts, jau ir pamatīgi iepazinies. Tāpēc varbūt pārjutekliskās dzīves zinātājs tajā attēlojuma veidā, nepastarpināti ar dvēseles-pārdzīvojumiem saistītajā ziņojumā atradīs kaut ko, kas viņam var šķist svarīgi. Un no otras puses kāds var atklāt, ka šis attēlojums var noderēt arī tam, kurš vēl ir tālu no garazinātnes rezultātiem.

Šim rakstam ir jābūt kā papildinājumam un paplašinājumam maniem pārējiem rakstiem garazinātniskajā jomā. Taču to var lasīt arī pašu par sevi.

Manā «Teozofijā» un manā «Garazinātnes īss apskats» es centos lietas attēlot tā, kā tās parādās novērojumiem, kuri veikti garīgajā. Attēlojums šajos rakstos ir aprakstošs, to turpināšanos nosaka likumsakarība, kas atklājas no apskatāmajām lietām pašām. – Šajā «Ceļš uz cilvēka pašizziņu» attēlojums ir citādāks. Tajā ir pateikts, ko var piedzīvot dvēsele, kura dodas ceļā uz garīgo kādā noteiktā veidā. Tādēļ šo rakstu var uzskatīt par dvēseles pārdzīvojumu atstāstījumu. Tikai ir jāņem vērā, ka pārdzīvojumiem, kas var tikt gūti tādā veidā, kā tas šeit ir aprakstīts, citā atsevišķā dvēselē, atbilstoši tās raksturīgajām īpatnībām, ir jāpieņem individuāla forma. Cenšoties ņemt vērā šo faktu, attēlotais ir tāds, lai varētu iztēloties, ka šo tieši tā ir piedzīvojusi viena noteikta dvēsele. (Tādēļ arī nosaukums burtiski ir «Viens ceļš uz pašizziņu».) Tieši tādēļ šis raksts var kalpot tam, lai arī citas dvēseles var iedzīvoties attēlotajā un nonākt līdz atbilstošiem mērķiem. Tā šis raksts ir arī papildinājums un paplašinājums tam, kas ir atrodamas manā grāmatā «Kā sasniegt augstāko pasaulu atziņas?».

Attēloti ir tikai atsevišķi garazinātniskie pamata pārdzīvojumi. Pagaidām ir jāatturas no citu plašāku «garazinātnes» jomu atklāšanas.

Minhene, 1912. gada augustā

Rūdolfs Šteiners

PIRMĀ MEDITĀCIJA

Meditējošais cenšas gūt patiesu priekšstatu par fizisko ķermeni

Kad dvēsele caur maņām un caur savu priekšstatīšanos ir nodevusies ār pasaules parādībām, tad patiesā pašrefleksijā tā nevar teikt, ka uztver šīs parādības vai ka izjūt ār pasaules lietas. Jo patiesībā tajā laikā, kad tā nododas ār pasaulei, tā neko nezina par sevi. Saules gaisma, kas no lietām izplatās telpā daudzveidīgās krāsu parādībās, īstenībā pārņem dvēseli. Kad dvēsele priecājas par kādu norisi, tad šajā priecāšanās mirklī tā pati ir prieks, ciktāl tā to apzinās. Prieks pārņem to. Dvēsele ir *vienota* ar saviem pasaules pārdzīvojumiem, tā izjūt sevi nevis kā kaut ko, kas priecājas, kas apbrīno, kas iejūsminās vai baidās. Tā pati ir prieks, apbrīna, liksmība, bailes. Ja dvēsele vienmēr gribētu to atzīt, tikai tad mirklī, kad tā atkāpjas no ār pasaules piedzīvošanas un apskata pati sevi, tai parādītos īstajā gaismā. Tie parādās kā pavisam īpaša veida dzīve, kas iesākumā vispār ir nesalīdzināma ar parasto dvēselisko dzīvi. Ar šo īpašo dzīvesveidu apziņā sāk uznirt dvēseliskās esamības mīklas. Un šīs mīklas, pamatā ņemot, ir avots visām pārējām pasaules mīklām. – Ār pasaule un iekšējā pasaule nostājas cilvēka gara priekšā, kad dvēsele uz īsāku vai ilgāku laiku pārstāj būt *vienota* ar ār pasauli un atkāpjas pati savas esamības vientulībā.

Šī atkāpšanās nav vienkārša norise, kas vienreiz notiek un tad to varētu tādā pašā veidā atkārtot. Tā drīzāk ir sākums ceļojumam iepriekš nezināmās pasaulēs. Ja šis ceļojums ir uzsākts, tad katrs spertais solis ir pamudinājums nākamajam. Un tas ir arī sagatavošanās šiem nākamajiem. Tikai tas vispār padara dvēseli spējīgu nākamajiem. Un ar katru soli cilvēks uzzina vairāk par atbildi uz jautājumu: kas ir cilvēks šī vārda patiesajā nozīmē? Atveras pasaules, kas parastajam dzīves apskatam ir slēptas. Un tomēr tikai tajās atrodas tas, kas var atklāt patiesību arī par šo dzīves apskatu. – Kaut arī neviena atbilde nav visaptveroša, galīga, tad tomēr atbildes, kuras tiek sasniegtas šādā iekšējā dvēseliskā ceļojumā, ir tādas, kas pārsniedz visu, ko varētu sniegt ārējās maņas un ar tām saistītais saprāts. Un šis cits cilvēkam ir nepieciešams. Viņš pamana, ka tas tā ir, kad patiesi iedziļinās pats sevī.

Iesākumā šai ceļošanai ir nepieciešami lietišķi, sausi apsvērumi. Tie sniedz drošo izejas punktu tālākajai iekļūšanai pārjutekliskajās jomās, ar kurām tad dvēselei galu galā ir darīšana. Daža dvēsele gribētu šo izejas punktu aiztaupīt un tūlīt mesties pārjutekliskajā. Veselīga dvēsele, pat ja tā dēļ nolieguma pret šādiem apsvērumiem iesākumā no tiem ir izvairījusies, vēlāk tomēr tiem nodosies. Jo, lai cik daudz no pārjutekliskā arī nebūtu pieredzēts no cita sākumpunkta, drošu pamatu zem kājām iemanto tikai ar tāda veida apsvērumiem, kādi ir sekojošie.

Dvēseles dzīvē var pienākt mirklī, kad tā pati sev saka tā: Tev ir jāvar atrauties no visa, ko tev var sniegt ār pasaule, ja vien tu negribi apspiest atzīšanos sevī, ar kuru nav iespējams tālāk dzīvot, proti, ka tu esi tikai pati sevi pārdzīvojoša bezjēdzība. – Tas, ko tu tur ārā uztver, tas pastāv arī bez tevis; tas pastāvēja bez tevis un tas paliks bez tevis. Kādēļ sajust sevī krāsas, ja tava sajušana tām tomēr var būt pilnīgi nenožīmīga? Kāpēc ār pasaules vielas un spēki veido tavu ķermeni? Tas atdzīvojas, lai tu ārēji parādītos. Ār pasaule izveidojas par tevi. Tu apzinies, ka tev ir nepieciešams šis ķermenis. Jo bez savām maņām, kuras tikai ķermenis var tevī

izveidot, tu vispār neko nevarētu sevī pārdzīvot. Tu būtu, kāds tu biji iesākumā, tukšs bez sava ķermeņa. Ķermenis dod tev iekšēju pilnību un saturu. – Un tad var parādīties visas tās pārdomas un apsvērumi, bez kuriem cilvēka esamība nevar palikt, ja zināmos mirkļos, kas pienāk katram cilvēkam, negrib nonākt nepanesamās pretrunās pati ar sevi. Šis ķermenis – tas dzīvo tā, ka tagad ir dvēselisko pārdzīvojumu izpausme. Tā norises ir tāda veida, ka dvēsele caur tām dzīvo un tajā izjūt sevi. Reiz tas tā vairs nebūs. Tas, kas dzīvo šajā ķermenī, reiz tiks pakļauts pavisam citiem likumiem nekā šobrīd, kad tas darbojas man, maniem dvēseliskajiem pārdzīvojumiem. Tas tiks pakļauts likumiem, kuriem pakļautas vielas un spēki tur ārā dabā, likumiem, kuriem vairs nebūs nekādas darīšanas ar mani un manu dzīvi. Ķermenis, kuram es pateicos par saviem dvēseliskajiem pārdzīvojumiem, tiks uzņemts vispārējā pasaules norisē un uzvedīsies tajā tā, ka ar visu to, ko es pārdzīvoju sevī, tam vairs nebūs nekā kopīga.

Šādas pārdomas var radīt kā iekšēju pārdzīvojumu visas šausmas, kas saistītas ar domām par nāvi, nemaz vēl neiejaucoties šajā iespaidā tīri personīgajām sajūtām, kādas parasti dvēselē ir saistītas ar šo domu. Šādas sajūtas izraisa to, ka nav viegli iegūt to mierīgo, atslābināto noskaņojumu, kāds ir nepieciešams izzinošam apskatam. – Tas ir ļoti saprotami, ka cilvēks grib kaut ko zināt par nāvi un par dvēseles dzīvi neatkarīgi no ķermeņa iznīkšanas. Veids, kā attiecas pret šiem jautājumiem, kurus šai sakarībā jāapskata, ir vislabāk pasaulē piemērots aizmiglot lietišķo skatījumu un pieņemt kā galīgas tādas atbildes, kuras ir radījušas vēlmes. Bet garīgajā jomā nevar patiesi izzināt neko, ja kā pilnīgi neiesaistīts nepieņem «nē» tikpat labprātīgi kā «jā». Un ir tikai objektīvi jāieskatās pašam sevī, lai būtu pilnīgi skaidrs, ka atziņa, ka līdz ar nāvi izdziest arī dvēseliskā dzīve, netiks pieņemta ar tādu pašu aukstasinību, kā otra, kas runā par dvēseles turpināšanu pastāvēt arī pēc nāves. Skaidrs, ka ir cilvēki, kuri pilnīgi godīgi tic dvēseles iznīkšanai līdz ar miesiskās dzīves iznīkšanu un kuri ar šādu domu ierīko savu dzīvi. Taču arī viņiem ir tā, ka viņi nekādā gadījumā ar savām sajūtām nestāv vaļširdīgi pretī šai domai. Tomēr viņi neļauj šausmām no iznīkšanas paraut sevi līdz tam, lai izziņas pamatus, kuri skaidri ar viņiem runā, ļautu pārskanēt vēlmei atzīt, ka dzīve turpinās. Tiktāl šādu cilvēku priekšstati bieži ir lietišķāki nekā tiem otrajiem, kuri, īsti to nezinot, ļauj sev iestāstīt dzīves turpināšanās iemeslus, jo viņu slēptajās dvēseles dzīlēs deg šāda vēlme pēc dzīves turpināšanās. Taču nemirstības noliedzējiem objektivitātes trūkums nav mazāk liels. Tas ir tikai citādi veidots. Viņu vidū ir tādi, kas izveido sev zināmu priekšstatu, kas vispār ir dzīve un esamība. Šis priekšstats noved viņus pie tā, ka iedomājas noteiktus nosacījumus, tikai ar kādiem šī dzīve esot iespējama. No tā, kā viņi domā par esamību, viņiem izriet, ka dvēseliskās dzīves pastāvēšanas nosacījumu vairs nav, ja atkrīt ķermenis. Šādi cilvēki nepamana, ka viņi vispirms paši ir izveidojuši noteiktu priekšstatu, ka dzīve var pastāvēt tikai tā un ka viņi tikai tādēļ negrib ticēt, ka tā turpinoties arī pēc nāves, jo no viņu priekšstatiem neizriet nekāda iespējamība iedomāties esamību bez ķermeņa. Viņi ir savu vēlmju, bet arī savu priekšstatu gūstā, no kuriem viņi vienkārši nespēj atraisīties un tikt vaļā. Šajā jomā ir vēl daudz apjukuma un aizspriedumu. Vienmēr var minēt tikai atsevišķus piemērus, kas viss pastāv no šādiem veidiem.

Doma, ka ķermenis, kura norisēs pašlaik dzīvo dvēsele, reiz ārpusaulē sabruks un sekos likumiem, kam nav nekādas saistības ar iekšējiem pārdzīvojumiem, liek nāves pārdzīvojumam tā nostāties dvēseles priekšā, ka nekādai vēlmei, nekādai personiskai

interesei vairs nav vajadzības iejaukties šajā apskatā; šis pārdzīvojums var novest pie tīra, bezpersoniska izziņas jautājuma. Bet tad arī drīz izriet sajūta, ka doma par nāvi nav nozīmīga tikai pati par sevi, bet gan tādēļ, ka ļauj izplatīt gaismu pār visu dzīvi, izprast dzīvi. Tad jānonāk pie uzskata, ka dzīves mīkla ir izzināma caur nāves būtību.

Tam, ka dvēsele ilgojas pēc savas turpināšanās, visos apstākļos būtu jāraisa aizdomas pret visiem viedokļiem, ko tā pati veido par šo turpināšanos. Jo kādēļ gan pasaules faktiem būtu jā rūpējas par to, ko dvēsele sajūt. Tā var justies bezjēdzīga savās vajadzībās, ja tai būtu jādomā, ka tā varētu līdzīgi liesmai, ar kādu liesmo kāds degošs materiāls, uzliesmot no sava ķermeņa vielas un tad atkal nodzist. Tas taču tomēr varētu būt tā, kaut arī šķistu bezjēdzīgi. – Kad dvēsele pievērš skatu ķermenim, tad tai arī jā rēķinās tikai ar to, ko tas var parādīt. Tur šķiet, ka dabā darbojas likumi, kuri izraisa vielu un spēku mijiedarbību un it kā šie likumi pārvaldītu ķermeni, un pēc kāda laika to atkal atgrieztu vispārējā pārmaiņu spēlē.

Šo domu var grozīt kā gribas, tā ir dabaszinātniski lietojama: tomēr attiecībā pret patieso realitāti tā izrādās pilnīgi neiespējama.

Var uzskatīt, ka tā ir vienīgā zinātniski skaidrā, lietišķā doma, un viss pārējais esot tikai subjektīva ticība; to var iedomāties. Bet jūs nevarat turēties pie tā ar patiesu objektivitāti. Un tas ir galvenais. Jāapskata nevis tas, ko dvēsele caur savu būtību sajūt kā nepieciešamu, bet gan tas, ko atklāj ār pasaule, no kuras ķermenis ir nācis. Šī ār pasaule pēc nāves uzņem ķermeņa vielas un spēkus sevī. Tajā tad tas seko likumiem, kuriem ir pilnīgi vienalga, kas norisinās cilvēka ķermenī dzīves laikā. Šie likumi (kuriem ir fizikāls un ķīmiskais raksturs) neattiecas pret ķermeni citādi, kā pret jebkuru citu nedzīvu ār pasaules lietu. Ir neiespējami domāt kaut ko citu, kā, ka šīs vienaldzīgās ār pasaules attiecības pret cilvēka ķermeni iestājas ne tikai pēc nāves, bet ka tās pastāv arī dzīves laikā. Nevis no dzīves var iegūt priekšstatu par jutekliskās ār pasaules dalību cilvēka ķermenī, bet tikai tā, ka domā: ar visu, kas tevī ir kā tavu maņu nesējs, kas ir kā starpnieks procesiem, kuros dzīvo tava dvēsele, pasaule, kuru tu uztver, ar visu to apietas tā, ka no tā izriet priekšstats, kas plešas pāri tavai dzīvei. Tas rēķinās ar to, ka pienāks laiks, kad tā visa, kurā tu tagad sevi izjūti, tev vairs nebūs. Jebkurš cits priekšstats par jutekliskās ār pasaules un ķermeņa attiecībām ļauj pats sevī sajūst, ka tas nav derīgs pret realitāti. Bet priekšstats, ka tikai pēc nāves parādās ār pasaules īstās attiecības ar tavu ķermeni, nekonfliktē ne ar ko, kas patiešām tiek piedzīvots ār pasaulē un iekšējā pasaulē. Dvēsele nejūt neko nepanesamu domā, ka tās vielas un spēki pakļausies ār pasaules procesiem, kam ar pašas dzīvi vairs nebūs nekāda sakara. Tā savos dziļumos, pilnīgi bez aizspriedumiem nododoties dzīvei, nevar atklāt nevienu no ķermeņa nākošu vēlmi, kas tai padarītu nepatīkamu domu par izšķīšanu pēc nāves. Nepanesamais iestājas tikai tad, kad tiek izveidots priekšstats, ka vielas un spēki, atgriežoties ār pasaulē, paņem sev līdzī arī jūtošo dvēseli. Šāds priekšstats būtu nepanesams tā paša iemesla dēļ, kā jebkurš cits, kas dabiski izriet no nodošanās ār pasaules atklāsmēm.

Atzīt, ka ār pasaulei ir pavisam citādāka līdzdalība ķermeņa esamībā dzīves laikā nekā pēc nāves, ir ideja, kas jāizceļ no nekurienes. Tai vienmēr jāatlec no realitātes kā bezjēdzīgai domai, kamēr pavisam veselīgs ir priekšstats, ka ār pasaule dzīves laikā ir tieši tikpat līdzdalīga ķermenī kā pēc nāves. Dvēsele, kad lolo šo pēdējo domu, jūtas pilnīgā saskaņā ar faktu atklāsmi. Tā sajūt, ka ar šo priekšstatu *nenonāk* nesaskaņā ar faktiem, kuri runā paši caur sevi un kuriem nedrīkst piekabināt klāt nevienu mākslīgu domu.

Ne vienmēr pievērš uzmanību tam, cik skaistā saskaņā ir dvēseles dabiskās, veselīgās sajūtas ar dabas atklāsmēm. Tas varētu šķist tik pašsaprotami, ka nav pat nekādas uzmanības vērts; un tomēr šis šķietami nenozīmīgais ir visu izskaidrojošais. Nav nekā nepanesama domā, ka ķermenis tiks izšķīdināts elementos; turpretī bezjēdzīga ir otra doma, ka tas notikšot arī ar dvēseli. Ir daudzi cilvēciski personiski iemesli, kas liek tai šķist bezjēdzīgai idejai; tie objektīvā apskatā ir jāatstāj bez ievēribas. Tomēr pilnīgi bezpersoniska nodošanās tam, ko māca ārpasaule, parāda, ka arī dzīves laikā ārpasaulei nedrīkst piedēvēt dvēselē citādāku dalību nekā pēc nāves. Noteicošais ir, ka šī doma izriet kā nepieciešama un ka tā noturas pret visiem iebildumiem, kādus pret to var pacelt. Kurš to domā pilnīgi apzināti, tas sajūt to kā tiešu noteiktību. Patiesībā tā domā gan tie, kas tic nemirstībai, gan arī tie, kas noliedz nemirstību. Pēdējie gan teiks, ka likumos, kuri darbojas ķermenī pēc nāves, esot arī nosacījumi procesiem dzīves laikā; bet viņi maldās, ja tic, ka tiešām var iztēloties, ka šiem spēkiem kā dvēseles nesējiem dzīves laikā būtu citas attiecības ar ķermeni nekā pēc nāves.

Sevī iespējams ir tikai priekšstats, ka pat tas īpašais spēku savienojums, kas parādās līdz ar ķermeni, ir tikpat nelīdzdalīgs ķermenim kā dvēseles nesējam, kā tas, kas izraisa procesus mirušā ķermenī. Ne jau dvēselei ir šī nelīdzdalība, bet gan ķermeņa vielām un spēkiem. Dvēsele izjūt sevi ķermenī; bet ķermenis dzīvo *ar ārpasauli, ārpasaulē un caur ārpasauli* un neļauj dvēseliskajam būt noteicošam citādi kā ārpasaules norisēm. Ir jānonāk līdz uzskatam, ka asiņu kustībai ķermenī ārpasaules siltums un aukstums ir tikpat noteicoši, kā bailes vai kauna sajūta, kuras izspēlējas dvēselē.

Tā iesākumā ārpasaules likumus izjūt darbīgus sevī tajā pavisam īpašajā kopsakarībā, kas dara sevi zināmu kā cilvēka ķermeņa veidojums. Šo ķermeni sajūt kā daļu no ārpasaules. Bet iekšējās kopsakarības tajā paliek cilvēkam svešas. Ārējā zinātne pašreiz daļēji noskaidro, kā ārpasaules likumi savienojas kopā tajā pavisam īpašajā būtnē, kas parādās kā cilvēka ķermenis. Jācer, ka nākotnē šīs zināšanas attīstīties arvien tālāk. Kā dvēselei ir jādomā par tās attiecībām ar ķermeni, tajā šīs progresējošās zināšanas nevar mainīt ne mazāko nieku. Tieši pretēji, tām būs arvien skaidrāk jāparāda, kā ārpasaules likumiem pirms un pēc nāves ir tādas pašas attiecības ar dvēseli. Tā ir ilūzija gaidīt, ka ar attīstītu dabas izziņu no ārpasaules likumiem varētu izrietēt, ciktāl ķermeņa norises ir dvēseliskās dzīves starpnieki. Arvien skaidrāk tiks izzināts, kas notiek ķermenī dzīves laikā; bet atbilstošās norises vienmēr izrādīsies tādas, kuras dvēsele izjūt kā sev ārējas, tāpat kā norises ķermenī pēc nāves.

Tādēļ ārpasaulē ķermenim ir jāparādās kā spēku un vielu salikumam, kas pastāv pats par sevi, un ir izskaidrojams sevī kā daļa no šīs ārpasaules.

Daba ļauj rasties augiem; tad tā tos atkal izšķīdina. Tā pārvalda cilvēka ķermeni un ļauj tam iznīkt tā būtībā. Ja cilvēks pievēršas dabai ar šādu apskatu, tad var aizmirst visu, kas viņš ir un kas viņā ir, un sajust savu ķermeni kā daļu no ārpasaules. Ja viņš tā domā par attiecībām ar sevi un ar dabu, tad izjūt sevī to, ko var saukt par fizisko ķermeni.

OTRĀ MEDITĀCIJA

Meditējošais cenšas gūt patiesu priekšstatu par elementāro jeb ēterisko ķermeni

Caur priekšstatu, kāds dvēselei ir jāizveido saistībā ar nāves faktu, tā var tikt iedzīta pilnīgā neskaidrībā par pašas būtību. Tā tas notiks tādā gadījumā, ja tā ticēs, ka nevar neko uzzināt ne par vienu citu pasauli, kā tikai par maņu pasauli, un tikai to, ko par šo pasauli spēj izzināt saprāts. Parastā dvēseliskā dzīve pievērš skatu fiziskajam ķermenim. Tā redz šo ķermeni pēc nāves pārejam dabas kopsakarībā, kam nav nekādas daļas gar to, ko dvēsele pārdzīvo pirms nāves kā savu esamību. Tā gan var uzzināt (caur iepriekšējo meditāciju), ka arī dzīves laikā tai ir tādas pašas attiecības ar fizisko ķermeni kā pēc nāves: bet tas neved nekur tālāk, kā tikai līdz iekšējās patstāvības atzīšanai savos pārdzīvojumos līdz nāvei. Kas notiek ar fizisko ķermeni pēc nāves, tas izriet no ār pasaules novērojumiem. Iekšējiem pārdzīvojumiem šādu novērojumu nav. Tāda, kāda ir šī dvēseles dzīve, tā nevar pavērst skatu pāri nāves robežai. Ja dvēsele nespēj veidot priekšstatus, kas pārsniedz pasauli, kura uzņem ķermeni pēc nāves, tad tai arī nav iespējas ieskatīties nekur citur kā tikai tukšā nekurienē viņpus nāves attiecībā uz visu dvēselisko. Ja gribas, lai tas būtu citādi, tad dvēselei būtu jāuztver ār pasaule ar citiem līdzekļiem nekā tikai ar maņām un ar saprātu, kas piesaistīts maņām. Tas viss ir piederīgs ķermenim un iznīkst reizē ar to. Tas, ko tie pasaka, nekad nevar novest ne pie kā cita, kā tikai pie pirmās meditācijas rezultāta. Un tas pastāv tikai tādēļ, ka dvēsele var atzīt: - tu esi saistīta ar savu ķermeni. Tas ir pakļauts dabas likumiem, kas attiecas pret tevi tāpat, kā visi citi dabas likumi. Caur tiem tu esi daļa no ār pasaules, un tai ir tāda daļa tevī, kas atklājas visskaidrāk, kad apskati, ko tā dara ar tavu ķermeni pēc nāves. Dzīvei tā dod tev maņas un saprātu, kuri padara tev neiespējamu saskatīt, kā ir ar taviem dvēseliskajiem pārdzīvojumiem viņpus nāves robežas. Šāda atzīšana var novest tikai pie diviem rezultātiem. Vai nu visi tālākie pētījumi par dvēseles mīklām tiek apspiesti un notiek atteikšanās kaut ko zināt šajā jomā. Vai arī tiek pieliktas pūles caur dvēseliskiem pārdzīvojumiem iekšēji sasniegt to, ko ār pasaule liedz. - Šāda piepūle var novest pie tā, ka iekšējie pārdzīvojumi kļūst spēkpilnāki, enerģiskāki, nekā tas ir parastajā esamībā.

Parastajā dzīvē cilvēka iekšējiem pārdzīvojumiem, sajūtām un domām piemīt zināms spēks. Piemēram, cilvēks lolo kādu domu tik bieži, cik bieži tam dod iemeslu kādas ārējs vai iekšējs pamudinājums. Bet var arī kādu domu izcelt no visu pārējo skaita un bez īpaša iemesla domāt vienmēr atkal, šī doma var tikt iekšēji pārdzīvota intensīvākā veidā. Šādu domu var atkārtoti padarīt par iekšējo pārdzīvojumu vienīgo priekšmetu. Un kamēr to dara, tikmēr visus ārējos iespaidus un visas atmiņas, kas gribētu uznirt dvēselē, patur tālu no sevis. Šādu pilnu, visu pārējo izslēdzošu, nodošanos domām vai arī sajūtām, var padarīt par regulāru iekšēju nodarbošanos. - Lai šāds iekšējs pārdzīvojums novestu pie patiešām nozīmīgiem rezultātiem, tas ir jāuzsāk pēc zināmiem, pārbaudītiem likumiem. Šādi likumi ir fiksēti garīgās dzīves zinātnē. Lielāku skaitu var atrast dotus manā rakstā: «Kā sasniegt augstāko pasaulu atziņas?» - Ar šādu rīcību sasniedz iekšējo pārdzīvojumu spēka pastiprināšanos. Tas zināmā mērā sablīvējas. Kas līdz ar to notiek, to var pamanīt novērojot pašam sevi, tas iestājas, kad attēlotā iekšējā nodarbošanās tiek turpināta pietiekami ilgu laiku. Vairumā gadījumu gan ir vajadzīga

liela pacietība, līdz iestājas pārlicinoši rezultāti. Un ja jums nepietiek pacietības to vingrināt gadiem ilgi, tad arī nekas īpašs netiks sasniegts.

Šeit ir iespējams minēt tikai vienu piemēru šādiem rezultātiem. Tie ir daudzveidīgi. Un šeit minētais ir piemērots te attēlot uzsāktā meditācijas ceļa turpināšanai.

Cilvēks var ilgi vingrināt doto dvēseliskās dzīves iekšējo stiprināšanu. Viņš varbūt sevi neizjutīs neko, kas būtu piemērots likt viņam domāt par pasauli citādāk, nekā viņš bija pieradis domāt līdz tam. Bet tad reiz var iestāties sekojošais. Dabiski, ka šeit attēlojamais nekad nevar iestāties diviem cilvēkiem precīzi vienādā veidā. Bet ja kāds mēģina iegūt priekšstatu kaut vai par *vienu* šādu pārdzīvojumu, tam kļūst skaidra visa šeit apskatāmā joma.

Var iestāties mirklis, kurā dvēsele iekšēji pārdzīvo pavisam citādāk nekā parasti. Parasti iesākumā tas notiks tā, ka dvēsele it kā no miega atdzīvojas kādam sapnim. Tikai uzreiz parādās, ka šis pārdzīvojums nav salīdzināms ar to, ko parasti zina kā sapņus. Tad ir pilnīgi atrauts no maņu un saprāta pasaules un tomēr pārdzīvo tā, kā parastajā esamībā pārdzīvo tikai tad, ja ir nomoda stāvoklī pret ārpasauli. Tad jūtas spiests iztēloties, stādīties priekšā šo pārdzīvojumu. Priekšstatam ņem tādus jēdzienus, kādi ir parastajā dzīvē; bet zina ļoti labi, ka pārdzīvo kaut ko citu nekā to, uz ko šie jēdzieni attiecas normālā veidā. Tos uzskata tikai par izteiksmes līdzekli pārdzīvojumam, kāds iepriekš nav bijis un par kuru arī var zināt, ka parastajā esamībā tāds ir neiespējams. Jūtas it kā visapkārt plosītos negaiss. Dzird pārkonu un uztver zibeņus. Liekas, ka esi kādas mājas vienā istabā. Liekas, ka tevi caurauž spēks, par kādu agrāk tev nav bijis ne jausmas. Tad šķiet, ka sienās apkārt parādās plaisas. Tad gribas sev vai kādai personai, kura šķiet esam līdzās, sacīt: tagad būs smagi; mājā iesper zibens, tas ķer mani; es jūtu, ka tas ir pārņēmis mani. Tas mani izšķīdina. – Kad vesela virkne šādu priekšstatu ir pārskrējuši, iekšējie pārdzīvojumi atkal pāriet parastajā dvēseles stāvoklī. Iekšēji paliek atmiņas par tikko pārdzīvoto. Ja šīs atmiņas ir tik dzīvīgas un tik uzticamas kā kādas citas, tad ļauj spriest par tikko pārdzīvoto. Tad nepastarpināti zina, ka ir piedzīvots kaut kas, ko nevar dot neviena ķermeniska maņa un arī ne parastais saprāts. Jo jūt, ka tikko veiktais apraksts, kuru var sniegt sev vai citiem, ir tikai līdzeklis, lai izpaustu pārdzīvojumu. Tāda izteiksme gan ir saprašanās līdzeklis par šo lietu; bet tai nav ar to nekā kopīga. Tad zina, ka šādam pārdzīvojumam nekādas maņas nav vajadzīgas.

- Kurš grib runāt par maņu vai smadzeņu apslēpto darbību, tas neko nezina par šī pārdzīvojuma patieso veidojumu. Tāds turas pie apraksta, kur runāts par zibeņiem, pārkonu, plaisām mūrī, un tādēļ iedomājas, ka dvēsele nav pārdzīvojusi neko citu kā parastās esamības atskaņas. Viņam pārdzīvotais jāuzskata par vīziju šī vārda parastajā nozīmē. Tāds nespēj domāt citādi. Tāds tikai neievēro, ka tas, kurš attēlo šādu pārdzīvojumu, ar vārdiem zibens, pārkons, plaisas mūrī domā tikai pārdzīvotā tēlainu atainojumu un nejauca to ar pašiem tēliem. Tas ir pareizi, ka viņam šī lieta šķiet tāda, it kā šie tēli patiešām tiktu uztverti. Bet šādā gadījumā viņš attiecas pret zibens parādību ne tā, kā to dara, kad redz zibeni ar savām acīm. Viņam zibens vīzija tikai veido kaut ko, kas zināmā mērā pārklāj patieso pārdzīvojumu; viņš caur zibeni skatās uz kaut ko pavisam citu, uz kaut ko, kas maņu ārpusaulē nevar tikt pārdzīvots.

Lai rastos pareizs spriedums, ir nepieciešams, lai dvēsele, kas to piedzīvo, kad pārdzīvojums ir pagājis, attiektos pret ārpasauli pilnīgi veselīgā veidā. Tai ir jāspēj pareizi salīdzināt to, kas tai ir bijis kā īpašs pārdzīvojums, ar parastās ār pasaules pārdzīvojumiem. Kurš jau parastajā dzīvē sliecas uz visādu jūsmošanu par tādām lietām, tas slikti der šādam spriedumam. Jo cilvēkam ir vairāk veselīgu, gribētos teikt, sausi lietišķu uzskatu par realitāti, jo labāk viņam, kad runa ir par patiesu un vērtīgu šādu lietu novērtēšanu. Uzticēšanos pārjutekliskiem pārdzīvojumiem pats sevī var izjust tikai, ja arī attiecībā uz parasto pasauli drīkst teikt, ka tās norises un lietas uztver tādas, kādas tās ir.

Ja visi nepieciešamie nosacījumi ir izpildīti, un ir iemesls pieņemt, ka cilvēks nav kritis par upuri kādai parastai vīzijai, tad viņš zina, ka ir piedzīvojis kaut ko, kam novērotā starpnieks nav bijis ķermenis. Ir novērots bez ķermeņa, nepastarpināti caur sevī spēcīgāku kļuvušo dvēseli. Ir gūts priekšstats par pārdzīvojumu ārpus sava ķermeņa. Var būt saprotami, ka šajā jomā likumsakarīgas atšķirības starp fantazēšanu vai ilūzijām un patiesu ārpus ķermeņa veiktu novērojumu nevar tikt dotas citā nozīmē kā ārējo maņu uztveru jomā. Var gadīties, ka kādam ir dzīvīgas garšas fantāzijas un, jau tikai iztēlojoties limonādi, viņš sajūtas līdzīgi, it kā patiešām to dzertu. Viena atšķirība no otra tomēr izriet no visas dzīves kopsakarības. Un tā ir arī ar pārdzīvojumiem, kas tiek veikti ārpus ķermeņa. Lai nonāktu līdz pilnīgi pārlicinošiem priekšstatiem šajā jomā, ir nepieciešams iedzīvoties tajā veselīgā veidā, apgūt spējas novērot pārdzīvojumu kopsakarības un tā koriģēt vienu caur otru.

Ar tādu pārdzīvojumu kā attēlotais ir iemantota iespēja to, kas pieder paša patības novērot ne tikai caur maņām un saprātu, tātad ķermeniskajiem instrumentiem. Tagad cilvēks ne tikai zina par pasauli kaut ko citu, nekā atklāj šie rīki; cilvēks zina arī citā veidā. Tas ir īpaši svarīgi. Dvēsele, kura piedzīvo iekšējas pārvērtības, arvien vairāk nonāk līdz atziņai, ka nomācošie esamības jautājumi maņu pasaulē nav atrisināmi tādēļ, ka maņas un saprāts nevar pietiekami iedziļināties pasaulē. Dziļāk tiek dvēseles, kuras pārveidojas tā, ka var izjust ārpus ķermeņa. Ziņojumos, kuri var tikt sniegti par to pārdzīvojumiem, ir tas, kas var atrisināt dvēseliskās mīklas.

Bet pārdzīvojums, kas norisinās ārpus ķermeņa, ir pavisam cita veida nekā tas notiek ķermenī. To var noskaidrot spriedums, kāds var tikt izveidots attiecībā uz attēloto pārdzīvojumu, kad pēc tā atkal ir iestājies parastais nomoda dvēseles stāvoklis un palikušās atmiņas ir dzīvīgas un pietiekami skaidras. Juteklisko ķermeni dvēsele uztver, kā nodalītu no pārējās pasaules, uztver to kā tikai sev piederīgu. Tā tas nav ar to, ko pārdzīvo sevī un uz sevis ārpus ķermeņa. Tad jūtas saistīts ar visu, ko var saukt par ārpasauli. To, kas ir apkārt, jūt, kā saistītu ar sevi, līdzīgi kā maņu dzīvē jūt savu roku. Tur dvēseliskajā iekšējā pasaulē nav nekādas vienaldzības attiecībā pret ārpasauli. Tad jūtas pilnā mērā kā saaudzis kopā, saaustrs ar to, ko var saukt par pasauli. Pasaules iedarbības uztverami iet cauri paša būtībai. Nav nekādas asas robežas starp iekšējo un ārējo pasauli. Viss apkārtējais pieder attiecīgajai dvēselei tā, kā fiziskajai galvai pieder abas ķermeņa rokas. Tomēr var runāt par daļu no ār pasaules, kas paša patībai pieder vairāk nekā pārējā apkārtne, kā runā par galvu, kā par patstāvīgu daļu attiecībā pret rokām un kājām.

Dvēsele daļu no jutekliskās ār pasaules sauc par savu ķermeni. Ārpus šī ķermeņa izjūtošā dvēsele tikpat labi daļu no ne-jutekliskās ār pasaules var apskatīt kā sev piederīgu. Ja cilvēks izlaužas līdz viņpus maņu pasaules viņam pieejamās jomas novērošanai, tad var runāt par to,

ka viņam pieder arī jutekliski neuztverams ķermenis. Šo ķermeni var saukt par elementāro jeb ēterisko ķermeni; turklāt ar vārdu «ēterisks» nedrīkst iztēloties fizikā par «ēteru» dēvēto smalko vielu.

Kā no vienkāršām pārdomām par cilvēka attiecībām ar dabisko ārpasauli izriet faktiem atbilstošs priekšstats par *fizisko ķermeni*, tā dvēseles ceļojums jomās, kas var tikt skatītas ārpus maņu ķermenim, noved pie *elementārā* jeb *ēteriskā*, jeb veidojošo spēku *ķermeņa*.

TREŠĀ MEDITĀCIJA

Meditējošais cenšas izveidot priekšstatus par elementārās pasaules gaišredzīgo izziņu.

Ja uztverat nevis caur juteklisko ķermeni, bet gan ārpus tā caur elementāro ķermeni, jūs piedzīvojat pasauli, kura maņu uztverēm un parastajai saprātīgajai domāšanai paliek nezināma. Ja grib šo pasauli salīdzināt ar kaut ko, kas pieder pie parastajiem pārdzīvojumiem, tad jāieskatās atmiņu pasaulē, kas piedāvā atmiņu priekšstatus. Līdzīgi kā tie paceļas no dvēseles iekšējās pasaules, notiek arī ar elementārā ķermeņa pārjutekliskajiem pārdzīvojumiem. Tikai par atmiņu priekšstatiem dvēsele zina, ka tie attiecas uz kādu agrāku pārdzīvojumu maņu pasaulē. Pārjutekliskais priekšstats tāpat nes sevī attiecības. Tāpat kā atmiņu priekšstats pats caur sevi piesaka kaut ko, ko nevar saukt par tukšas fantāzijas veidojumu, tāpat arī pārjutekliskais priekšstats. Tas izraujas no dvēseliskajiem pārdzīvojumiem, bet tūdaļ atklājas kā iekšējs pārdzīvojums, kas attiecas uz kaut ko ārēju. Ar atmiņu priekšstatu dvēselē atdzīvojas kaut kas, kas ir bijis piedzīvots. Caur pārjuteklisko priekšstatu rodas iekšējs dvēseles pārdzīvojums, kas kaut kad vai kaut kur pastāv pārjutekliskajā pasaulē. Tātad caur pārjutekliskā priekšstata būtību pašu atklājas, ka to var uzskatīt par iekšēji atklājošos ziņojumu no kādas pārjutekliskas pasaules.

Cik tālu var tikt ar pārdzīvojumiem pārjutekliskajā pasaulē šajā veidā, tas ir atkarīgs no tā, cik enerģiski nodarbojas ar dvēseliskās dzīves pastiprināšanu. Neatkarīgi no tā, vai cilvēks saņem jēdzienu tikai par to, ka kāds augs nav tikai tas, ko uztveram maņu pasaulē, vai arī cilvēks saņem līdzīgu visas Zemes jēdzienu, tie abi pieder tai pašai pārjutekliskās pieredzes jomai. Ja tas, kurš ir ieguvis spējas uztvert ārpus sava jutekliskā ķermeņa, apskata kādu augu, tad bez tā, ko rāda maņas, viņš var uztvert vēl arī smalku veidojumu, kas caurauž visu augu. Šis veidojums atklājas viņam kā spēku būtne; un viņš nonāk pie tā, lai uzskatītu šo spēku būtību kā to, kas no maņu pasaules vielām un spēkiem veido augu, kas izraisa tā sulu riņķojumu. Viņš var sacīt, ja izmanto kādu lietojumu, kaut arī ne gluži trāpīgu izteicienu: augā ir kaut kas, kas liek sulām riņķot tā, kā mana dvēsele liek pacelt manu roku. Viņš skatās uz kaut ko iekšēju augā. Un viņam šim iekšējam augā ir jāatzīst patstāvība attiecībā pret to, ko augā saskata maņas. Viņam arī jāatzīst, ka tas pastāv pirms jutekliskā auga. Viņš novēro, kā kāds augs aug, novīst, rada sēklas, kā no tām rodas jauns augs. Pārjutekliskais spēku veidojums ir visvarenākais tad, kad novēro auga sēklu, dīgli. Tad jutekliskā būtība savā ziņā ir neuzkrītoša; turpretī pārjutekliskā ir daudzveidīga. Tā satur visu, kas no pārjutekliskās pasaules strādā līdz pie auga uzbūves un augšanas. – Pārjutekliski novērojot visu Zemi, izriet spēku būtība, par kuru var pilnīgi droši zināt, ka tā pastāvēja vēl pirms bija radies viss, kas uz Zemes un Zemē ir uztverams jutekliski ar maņām. Pa šādu ceļu var nonākt līdz tam, lai sevi atdzīvinātu tos pārjutekliskos spēkus, kas ir darbojušies līdz Zemes aizvēsturē. To, ko šādi piedzīvo, izjūt, var tāpat saukt par augu un Zemes ēteriskajām jeb elementārajām pamatbūtībām vai ķermeņiem, kā ķermeni, caur kuru uztver ārpus fiziskā ķermeņa, ko sauc par savu elementāro jeb ēterisko ķermeni.

Jau pārjutekliskās novērošanas spēju sākumā zināmās maņu pasaules lietās un norisēs bez to jutekliskajām īpašībām varēs pamanīt vēl arī elementārās pamatbūtības. Varēs runāt par kāda auga vai Zemes ēterisko ķermeni. Taču šādā veidā novērotās elementārās būtības nebūt

nav vienīgās, kas atklājas pārjutekliskajos pārdzīvojumos. Par kāda auga elementāro ķermeni varēs sacīt, ka tas veido maņu pasaules vielas un spēkus un tā izdzīvo jutekliskajā ķermenī. Taču var novērot arī būtības, kuras vada elementāro esamību, neizdzīvojot maņu ķermenī. Tātad pārjutekliskajiem novērojumiem atklājas arī tīri elementāras būtnes. Tur nepārdzīvo kaut ko klāt pie maņu pasaules; tur pārdzīvo pasauli, kurā maņu pasaule atklājas līdzīgi kā ledus gabaliņi, kas peld ūdenī. Kurš varētu saskatīt tikai ledu, bet ūdeni nē, tam būtu iespējams atzīt tikai ledus realitāti, bet ne ūdens pastāvēšanu. Kurš grib turēties tikai pie tā, kas atklājas caur maņām, tas noliedz pārjuteklisko pasauli, kurā maņu pasaule ir daļa, līdzīgi kā ledus gabaliņi ūdenī ir daļa no visas ūdens masas.

Varēs ievērot, ka tie cilvēki, kuri spēj novērot pārjutekliski, to, ko viņi skata, apraksta tā, ka izmanto izteikumus, kas ir ņemti no maņu sajūtām. Tā var atrast kādas maņu pasaules būtnes elementāro ķermeni vai kādu tīri elementāru būtni aprakstītu tā, ka tiek pateikts, ka tas atklājas kā sevī noslēgts, daudzkrāsains gaismas ķermenis. Krāsas uzmirdz, mirgo vai uzspīd, un ļauj nojaust, ka krāsu vai gaismas parādības ir tā dzīvības izpausmes. Tas, par ko novērotājs runā īstenībā, ir pilnīgi neredzams, un viņš pilnībā apzinās, ka ar to, ko viņš uztver, gaismas vai krāsu ainām nav nekādas citas saistības, kā piemēram uzrakstīti vārdi, ar kuriem paziņots kāds fakts, saistīti ar pašu šo faktu. Tomēr pārjutekliskais nebūt netiek tā pausts patvaļīgā veidā caur maņu sajūtu priekšstatiem; bet novērojumu laikā tiešām ir izjūsts tas, kas līdzinās šādam maņu iespaidam. Tas ceļas no tā, ka pārjutekliskajos pārdzīvojumos atbrīvošanās no maņu ķermeņa nav pilnīga. Tas tomēr vēl paliek saistīts ar elementāro ķermeni un noved pārjuteklisko pārdzīvojumu jutekliskā formā. Tad apraksts, kuru sniedz par kādu elementāro būtību, patiešām ir tā ieturēts, ka parādās kā kāda vīzija vai fantastisks maņu iespaidu salikums. Kad apraksti tiek sniegti šādi, tie tomēr ir patiesi pārdzīvotā atainojumi. Jo ir skatīts tas, kas tiek attēlots. Kļūda, kāda var tikt izdarīta, nav tajā, ka ataino ainu kā tādu. Kļūda rodas tikai tad, ja par realitāti uzskata šo ainu, nevis to, uz ko šī aina norāda kā tai atbilstošo realitāti.

Kāds cilvēks, kurš nekad nav uztvēris krāsas – ir piedzimis akls – ja iemantotu atbilstošās spējas, elementārās būtnes nekad neaprakstītu tā, ka teiktu, ka tās uzspīd kā krāsu parādības. Viņš izmantotu tos sajūtu priekšstatus, kas viņam ir ierasti. Bet cilvēkiem, kuri spēj jutekliski redzēt, ir pilnīgi piemērots attēlojums, kurā izmantots izteikums, ka uzmirdzot krāsu veidojums, tēls. Viņi ar to var izveidot sajūtu, ko elementārās pasaules novērotājs ir skatījis. Un tas ir spēkā ne tikai ziņojumiem, kurus kāds gaišredzīgais – saucim tā cilvēku, kurš spēj novērot caur savu elementāro ķermeni – sniedz negaišredzīgajam, bet arī gaišredzīgo saziņai savā starpā. Maņu pasaulē cilvēks dzīvo savā jutekliskajā ķermenī, un tas ietērpj viņam pārjutekliskos novērojumus maņu formās; tādēļ cilvēka šīs dzīves laikā pārjuteklisko novērojumu ietērpšana to radītajās maņu ainās iesākumā tomēr ir labi lietojams ziņojumu veids.

Ir svarīgi, lai tam, kurš saņem šādus ziņojumus, dvēselē rastos pārdzīvojums, kas ir pareizās attiecībās ar apskatāmo faktu. Maņu iespaidu ainas tiek ziņotas tikai tādēļ, lai caur tām tiktu kaut kas pārdzīvots. Tā, kā tās parādās, tā maņu pasaulē tas nevar notikt. Tieši tā ir to īpatnība. Un tādēļ arī tās izsauc pārdzīvojumus, kas neattiecas ne uz ko juteklisku.

Savas gaišredzības sākumā cilvēkam ir grūti atbrīvoties no maņu ainu izpausmes. Kad spējas attīstās tālāk, tomēr rodas vajadzība izdomāt vairāk patvaļīgus attēlošanas līdzekļus skatītā

paziņošanai. Ar to tad vienmēr izriet nepieciešamība vispirms izskaidrot tās zināmās zīmes, kuras tiek izmantotas. Jo vairāk sava laika kultūra pieprasa, lai pārjutekliskās zināšanas tiktu darītas publiski zināmas, jo vairāk atklājas nepieciešamība nodot šīs zināšanas maņu pasaulei ar ikdienas dzīves izteiksmes līdzekļiem.

Pārjutekliskie pārdzīvojumi var parādīties tā, ka iestājas noteiktos laikos. Tad tie pārņem cilvēku. Un tad viņam rodas iespēja kaut ko uzzināt par pārjuteklisko pasauli caur paša pārdzīvojumiem tādā mērā, kādā zināmā mērā tā vairāk vai mazāk apdāvina viņu, iemirdzoties cilvēka parastajā dvēseles dzīvē. Bet augstākas spējas ir tās, ka cilvēks var pats patvaļīgi izsaukt gaišredzīgos novērojumus no savas parastās dvēseliskās dzīves. Ceļš uz šādu spēju sasniegšanu parasti nozīmē enerģiski turpināt dvēseliskās dzīves iekšēju stiprināšanu. Taču daudz kas ir atkarīgs arī no zināma dvēseles noskaņojuma sasniegšanas. Ir nepieciešama mierīga, atbrīvota izturēšanās attiecībā pret pārjuteklisko pasauli. Izturēšanās, kas ir tikpat tālu no degošas vēlmes uzzināt pēc iespējas daudz un pēc iespējas skaidri, kā no otras puses no personīgas neieinteresētības attiecībā pret šo pasauli. Degoša vēlēšanās iedarbojas tā, ka bezķermeniskajam skatījumam izplata priekšā it kā neredzamu miglu. Neieinteresētība iedarbojas tā, ka pārjutekliskās lietas tiešām atklājas, bet vienkārši netiek pamanītas. Šī neieinteresētība dažreiz izpaužas pavisam īpašā formā. Ir cilvēki, kuri pavisam godīgi gribētu gūt gaišredzības pārdzīvojumus. Bet viņi jau no paša sākuma izveido pavisam noteiktu priekšstatu, kādiem tiem jābūt, lai cilvēks tos atzītu par īstiem. Un tad nāk īsti pārdzīvojumi; tomēr tie aiztraucas garām, jo par tiem netiek izrādīta nekāda interese, jo tie nav tādi, kāds bija izveidots priekšstats, kādiem tiem vajadzētu būt.

Patvaļīgi izraisītā gaišredzībā dvēseles iekšējās darbības gaitā reiz pienāk mirklis, kad zina: tagad dvēsele pārdzīvo kaut ko, ko iepriekš nekad nav piedzīvojusi. Pārdzīvojums nav konkrēts, drīzāk gan vispārēja sajūta, ka nestāvi pretī jutekliskajai ār pasaulei, neesi tajā, tomēr neesi arī sevī, kā tas ir parastajā dvēseliskajā dzīvē. Ārējie un iekšējie pārdzīvojumi saplūst kopā vienotā dzīvības sajūtā, kāda līdz šim dvēselei bija nezināma, un par kuru zina, ka tāda nevarētu rasties, ja dzīvotu tikai maņu ār pasaulē vai ja dzīvotu tikai parastajās sajūtās un atmiņu priekšstatos. Tad tālāk sajūt, ka šajā dvēseles stāvoklī iebīdās kaut kas no līdz šim nepazīstamas pasaules. Bet nevar nonākt līdz kādam priekšstatam par šo nezināmo. Izjūt, bet nevar to stādīties priekšā. Turpretī to, kurš kaut ko tādu piedzīvo, pārņem sajūta, it kā viņa fiziski-jutekliskais ķermenis būtu šķērslis iztēloties to, kas ielaužas dvēselē. Ja turpina arvien tālāk dvēseles iekšējo piepūli, tad pēc kāda laika var sajusties kā sava ķermeņa pretestības pārvarētājs. Fiziskais saprāta aparāts līdz šim bija piemērots veidot tikai tādus priekšstatus, kas saistīti ar maņu pasaules pārdzīvojumiem. Iesākumā tas ir nespējīgs pacelt līdz priekšstatam to, kas grib atklāties no pārjutekliskās pasaules. Tas sākumā ir jāapstrādā tā, lai tas būtu iespējams. Līdzīgi kā bērnam apkārt ir ār pasaule, bet viņa saprāta aparātam vispirms ir jātiek sagatavotam pārdzīvojumiem ār pasaulē, lai veidotu priekšstatus par apkārtējo, tā cilvēks vispārēji ir nespējīgs iztēloties pārjuteklisko pasauli. Topošais gaišredzīgais ar savu priekšstatu aparātu īsteno augstākā pakāpē to pašu, kas norisinās bērnā. Viņš uz šo aparātu iedarbojas ar savām pastiprinātajām domām. Līdz ar to tas pamazām tiek pārveidots. Tas kļūst spējīgs uzņemt pārjuteklisko pasauli priekšstatu dzīvē. Tad sajūt, kā caur dvēseles darbību formējoši iedarbojas pats uz savu ķermeni. Iesākumā ķermenis ir kā smags pretpiediens pret dvēselisko dzīvi; to jūt kā svešķermeni sevī. Tad pamana, kā tas arvien

vairāk piemērojas dvēseles pārdzīvojumiem; beidzot ķermeni vairs nejūt, toties priekšā paveras pārjutekliskā pasaule, līdzīgi kā nejūt acis, ar kurām redz krāsu pasauli. ķermenim ir jāklūst neuztveramam, pirms dvēsele spēj saskatīt pārjuteklisko pasauli. Ja šādā veidā ir izdevies tikt tiktāl, ka dvēseli var patvaļīgi padarīt gaišredzīgu, tad parasti šo stāvokli izdodas izsaukt vienmēr atkal, ja koncentrējas uz kādu domu, kuru var izjust sevī īpaši spēkpilni. Kā sekas šādai koncentrācijai uz šo domu, iestājas gaišredzības stāvoklis. Iesākumā vēl nebūs iespējams saskatīt kaut ko pavisam noteiktu, ko gribētos redzēt. Dvēseliskajā dzīvē iespēlēsies pārjutekliskas lietas vai norises, kam nekādā veidā cilvēks nav sagatavots un kuras kā tādas negribētu skatīt. Taču turpinot sekot iekšējai piepūlei, nonāk arī līdz tam, lai pievērstu garīgo saktu lietām, par kurām ir nodoms tās izziņāt. Līdzīgi kā mēģina atsaukt atmiņā kādu aizmirstu pārdzīvojumu tādējādi, ka atsauc dvēselē kādu tam radniecīgu, tā gaišredzīgais var sākt ar kādu pārdzīvojumu, par kuru tiešām var ticēt, ka tas ir saistīts ar meklējamo. Ja intensīvi nododas zināmajam, tad bieži pēc ilgāka vai īsāka laika nonāk līdz tam, ko bija nodomāts pārdzīvot. Tomēr kopumā ir jāievēro, ka gaišredzīgajam vislielākā vērtība ir mierīgai nogaidīšanai līdz labvēlīgākajam mirklim. Nevajag neko sasteigt. Ja kāds ilgotais pārdzīvojums nenāk, ir labi uz laiku no tā atteikties un mēģināt izmantot izdevību kādu citu reizi. Cilvēka izziņas aparātam ir nepieciešama mierīga nobriešana līdz noteiktiem pārdzīvojumiem, pieredzei. Kuram nav pacietības nogaidīt šādu nobriešanu, tas veiks nepareizus vai neprecīzus novērojumus.

CETURTĀ MEDITĀCIJA

Meditējošais cenšas izveidot priekšstatu par «sliedzņa sargu».

Kad dvēsele ir ieguvusi spēju novērot kaut ko ārpus maņu ķermeņa, tai var rasties zināmas emocionālās dzīves grūtības. Tā var justies spiesta izturēties pret sevi pavisam citādi, nekā bija pieradusi iepriekš. Viņa saskārās ar maņu pasauli tā, ka uzskatīja to par ārpasauli un iekšējās pieredzes par savu īpašumu. Pret pārjuteklisko ārpasauli nevar izturēties šādā veidā. Tikko dvēsele uztver šo ārpasauli, tā zināmā mērā saplūst ar to kopā; tā nevar iztēloties sevi nošķirti no tās kā no jutekliskās ārpasaulas. Tādēļ viss, ko tā attiecībā pret šo pārjuteklisko ārpasauli var apzīmēt kā savu iekšējo pasauli, pieņem zināmu īpatnību, kuru iesākumā ir grūti savienot ar priekšstatiem par subjektivitāti. Vairs nevar sacīt: es domāju, es jūtu, vai man ir domas un es tās veidoju. Ir jāsaka: kaut kas domā manī, kaut kas liek manī uzmirdzēt jūtām, kaut kas veido domas tā, ka tās parādās pilnīgi noteiktā veidā un parādās kā klātesošas apziņā.

Šajā sajūtā var būt kaut kas ārkārtīgi nospiedošs tad, ja pārjuteklisko pārdzīvojumu veids izrādās tāds, kas dod pārliecību par to, ka cilvēks patiešām piedzīvo realitāti, nevis nododas fantazēšanai vai ilūzijām. Tā, kā tā parādās, var izrādīties, ka pārjuteklisko ārpasauli gribas labi izjust, pārdomāt, bet tā tajā, ko grib īstenot, tiek kavēta. Vienlaikus rodas sajūta, ka tas, kas tur grib tikt iekšā dvēselē, ir patiesā realitāte un ka vienīgi tā var izskaidrot to, kas līdz šim šķita realitāte. Šī sajūta arī pieņem formu, ka pārjutekliskā realitāte izrādās tāda, kas savā vērtībā bezgalīgi pārstaro līdz šim dvēselei zināmo realitāti. Šajā sajūtā ir kaut kas nomācošs tādēļ, ka tā nonāk līdz domai, ka nākamo soli, kurš ir jāspēr, ir jāgrib. Tas ir ietverts tā būtībā, par ko ir kļūts caur saviem iekšējiem pārdzīvojumiem, ka šis solis ir jāspēr. To ir jāsaņū kā noliegumu tam, kas tu esi, jā, kā pašiznīcināšanos, ja šis solis netiktu sperts. Un tomēr var arī rasties sajūta, ka nav iespējams to izdarīt, vai arī to mēģina sākt tā, kā ir iespējams, bet tas paliek nepilnīgs.

Tas viss pārveidojas priekšstatā: tādai, kāda dvēsele ir no šī brīža, tai ir dots uzdevums, ar kuru tā nevar tikt galā, jo tādu, kāda tā ir, pārjutekliskā pasaule nepieņem, jo negrib to sevī. Dvēsele jūtas pretstatā pārjutekliskajai pasaulei, tai jāsaka sev, tu neesi tāda, lai varētu saplūst ar šo pasauli. Bet tikai tā var tev parādīt patieso realitāti, un arī, kādas ir tavas attiecības ar šo patieso realitāti; tu tā tad esi nošķīries no patiesā īstas novērošanas. Šī sajūta nozīmē pieredzi, kas kļūst arvien izšķirošāka visai paša dvēseles vērtībai. Jūtas ar visu savu dzīvi stāvam vienos vienīgos maldos. Taču šie maldi atšķiras no citiem maldiem. Tie tika izdomāti, šie tiek piedzīvoti. Maldi, kas ir izdomāti, tiek aizvākti prom, kad nepareizās domas vietā tiek likta pareizā. Pārdzīvotie maldi ir kļuvuši par daļu no pašas dvēseles dzīves; tu esi maldi, tos nevar vienkārši izlabot, jo var domāt, kā grib, tie ir, tie ir daļa no realitātes, un tieši no pašas realitātes. Šādā pārdzīvojumā ir kaut kas iznīcinošs pašas patībai. Visu savu iekšējo pasauli sāpīgi jūt atstumtu no visa, pēc kā cilvēks ilgojas. Šīs sāpes, kuras tiek sajūtas noteiktā dvēseles ceļojuma pakāpē, tālu pārsniedz visu, kādas sāpes var sajūst maņu pasaulē. Un tādēļ tās var pārsniegt arī visu to, līdz kam cilvēks ir izaudzis līdzšinējā dvēseles dzīvē. Tās var būt apdullinošas. Dvēsele stāv balsa jautājuma priekšā, kur ņemt spēkus, lai panestu

to, kas man te ir uzkrauts? Un tai ir jāatrod šie spēki pašai savā dzīvē. Tie pastāv tajā, ko var apzīmēt kā iekšēju drosmi, iekšēju bezbailību.

Lai tad turpinātu dvēseles ceļojumu, cilvēkam ir jātiek aizvadītam līdz tam, lai iekšēji atklātu šādus paciešanas spēkus, tādu iekšēju drosmi un iekšēju bezbailību, kādas dzīvei maņu ķermenī nebija nepieciešamas. Šādi spēki izriet no patiesas pašizziņas. Tikai šajā attīstības pakāpē, pamatā ņemot, beidzot var atzīt, cik maz cilvēks līdz šim patiešām ir zinājis par sevi. Tas vienmēr tiek atstāts iekšējiem pārdzīvojumiem, neapskatot to tā, kā apskata kādu daļu no ārpusaules. Bet līdz ar soļiem, kas noveduši pie spējām piedzīvot ārpus ķermeņa, saņem arī īpašus līdzekļus pašizziņai. Tad iemācās apskatīt sevi zināmā mērā no skatpunkta, kāds parādās tikai tad, kad cilvēks ir ārpus sava jutekliskā ķermeņa. Un attēlotā nomācošā sajūta pati jau ir patiesas pašizziņas sākums. Pārdzīvot sevi maldos attiecībās ar ārpusauli, tas parāda paša dvēseles būtību, kāda tā patiešām ir.

Bet tas ir cilvēka dvēseles dabā, šādu apskaidrību pašam par sevi izjust kā apkaunojošu. Tikai tad, kad sajūt šo kaunu, cilvēks uzzina, cik spēcīgas ir pašsaprotamās ilgas, esot cilvēkam, kāds tu esi, uzskatīt sevi par vērtīgu, par nozīmīgu. Tas var likties šausmīgi, ka tas tā ir; bet cilvēkam ir brīvi jānostājas pretī šīm šausmām par paša patību. Iepriekš šīs šausmas nesajuta tā iemesla dēļ, ka cilvēks ar savu apziņu nekad patiešām neiedziļinās savā paša būtībā. Tikai šādā acumirkļī beidzot pamana, kā sevī mīlēja to, ko tagad jāsajūt kā šausmīgu. Patmīlības vara parādās tās pilnajā lielumā. Un vienlaikus parādās, cik maz gribas šo patmīlību atmest. Kad runa ir par dvēseles īpašībām, uz kurām attiecas parastā dzīve, attiecības ar citiem cilvēkiem, jau tad grūtības izrādās pietiekami lielas. Piemēram, patiesā pašizziņā uzzina, ka līdz šim cilvēks ticēja, ka labvēlīgi attiecas pret kādu cilvēku, bet dvēseles dziļumos ir lolota skaudība, naidis vai kas tamlīdzīgs. Tad saprot, ka šīs sajūtas, kas pagaidām nav izpaudušās, pilnīgi noteikti kādreiz gribēs izpausties. Un tad apzinās, ka ir ļoti virspusīgi sacīt: tagad tu tomēr esi izzinājis, ka ar tevi ir tā, nu tad izdeldē no sevis šo nenovīdību, šo naidu. Bet tad cilvēks atklāj, ka ar šādas domas īstenošanu pilnīgi noteikti veicas pavisam vāji, kad kā dabas stihija no dvēseles izlaužas tieksme apmierināt šo naidu, izdzīvot šo nenovīdību. Šāda īpaša pašizziņa vienam vai otram cilvēkam parādās atkarībā no viņa dvēseles būtības veidojuma. Tā iestājas, kad iestājas spēja piedzīvot ārpus maņu ķermeņa, jo tad pašizziņa kļūst patiešām patiesa, to vairs nespēj aizmiglot vēlme būt mīlam vienā vai citā veidā, kā gribētos.

Šī īpašā pašizziņa ir sāpīga, nospiedoša sajūta dvēselei. Tas, kurš grib iemantot spējas pārdzīvot ārpus ķermeņa, nevar no tās izvairīties. Jo tā parādās nepieciešami caur visām tām īpašajām attiecībām, kādas ir jāizveido ar paša dvēseli. Taču ir nepieciešami vislielākie dvēseles spēki, kad runa ir par pavisam vispārēju cilvēcisku pašizziņu. Cilvēks novēro no skatpunkta, kas ir ārpus līdzšinējās dvēseliskās dzīves. Tad saka pats sev: tu esi apskatījis pasaules lietas un norises un spriedis par tām pēc savas cilvēciskās būtības. Pamēģini iztēloties, ka tu nevarētu to tā apskatīt un par to spriest. Tad tu vispār nebūtu tas, kas tu esi. Tev nebūtu nekādu iekšēju pārdzīvojumu. Tu pats būtu nekas. Kaut ko tādu pateikt sev ir jāvar ne tikai cilvēkam, kas dzīvo ikdienas dzīvi un tikai reti pārdomā priekšstatus par pasauli un par dzīvi. Tā būtu jāsaka katram zinātniekam, katram filozofam. Jo arī filozofija ir tikai pasaules apskats un spriedumi par to no cilvēka dvēseliskās dzīves īpašību samēra. Bet šāds novērtējums nevar saplūst kopā ar pārjuteklisko ārpusauli. Tā to atraidīs. Bet līdz ar to tiek atraidīts viss, kas cilvēks līdz šim ir bijis. Tad atskatās uz visu savu dvēseli, uz savu «Es» kā

kaut ko tādu, ko ir jāatmet, ja grib iekļūt pārjutekliskajā pasaulē. – Bet dvēsele vispār nevar citādi, kā uzskatīt šo «Es» par savu īsteno būtību, pirms tā ieiet pārjutekliskajā pasaulē. Tai ir tajā jāsaskata patiesā cilvēciskā būtība. Tai ir jāsaka sev: caur šo savu es man ir jāveido priekšstati par pasauli; es nedrīkstu šo savu Es pazaudēt, ja es negribu pazaudēt pats sevi kā būtni. Tai ir visspēcīgākā dziņa visur saglabāt šo Es, lai nezaudētu jebkuru pamatu zem kājām. Kas dvēselei pavisam attaisnoti ir jāsajūt parastajā dzīvē, to tā vairs nedrīkst sajust, tikko ieiet pārjutekliskajā pasaulē. Tur tai ir jāšķērso sliekšnis, aiz kura tai jāpamet ne tikai viens vai otrs vērtīgs īpašums, bet arī tas, kas tā bija līdz tam. Tai ir jāspēj sev pateikt, kas tev līdz šim bija tava visstiprākā patiesība, tam tagad aiz pārjutekliskās pasaules sliekšņa būs jāšķiet vislielākajiem maldiem.

Dvēsele var šausmās novērsties no šādas prasības. Tā var to, kas tai bija jādara, tik spēcīgi sajust kā atdošanu projām, savas būtības niecīguma atzīšanu, ka pie raksturotā sliekšņa vairāk vai mazāk tā atzīst savu bezspēcību apmierināt šādas prasības. Šī atzīšanās var pieņemt visdažādākās formas. Tā var parādīties pilnīgi instinktīvi un var cilvēkam, kurš te domā un rīkojas, šķist kaut kas pavisam cits, nekā patiesībā ir. Piemēram, viņš var izjust dziļu nepatiku pret visām pārjutekliskajām patiesībām. Viņš var sākt tās uzskatīt par sapņošanu, tukšām fantāzijām. Viņš to dara tikai tā iemesla dēļ, ka pats sev nezināmajos savas dvēseles dziļumos viņam ir slepenas bailes no šīm patiesībām. Viņš sajūt, ka var dzīvot tikai ar to, ko atklāj maņas un saprāta spriedumi. Tādēļ viņš izvairās tuvoties sliekšnim uz pārjuteklisko pasauli. Viņš šo izvairīšanos ietērpj tā, ka saka, ka tas, kas ir aiz šī sliekšņa, taču nav ar saprātu un zinātniski apstiprināms. Tomēr runa ir tikai par to, ka viņš mīl šo saprātu un zinātņi, kādus viņš pazīst, tādēļ, ka tie ir saistīti ar viņa Es. Runa ir par pavisam vispārēji cilvēcisku patmīlības formu. Bet tā nekādi nav paņemama līdzī pārjutekliskajā pasaulē.

Bet var būt arī gadījums, ka viss neapstājas tikai pie šīs instinktīvās sastingšanas sliekšņa priekšā. Var būt, ka cilvēks apzināti nonāk līdz tam un tad griežas atpakaļ, jo izjūt bailes no tā, kas viņu sagaida tālāk. Tad viņš nevarēs viegli izdzēst tās iedarbības, kādas būs iestājušās viņa parastajā dvēseliskajā dzīvē līdz ar nokļūšanu līdz šim sliekšnim. Tās izpaužīsies sekās, kas šo bezspēcību, kuru viņš būs sajutis, izpletīs visā viņa dvēselē.

Kam ir jāiestājas, tas ir, ka cilvēkam jāklūst spējīgam to, ko viņš parastajā dzīvē sajūt kā visstiprāko patiesību, ieejot pārjutekliskajā pasaulē, ir jāatmet un jāierīko cits veids, kā sajust lietas un spriest par tām. Tikai viņam arī jābūt skaidrībā par to, ka, kad viņš atkal stāvēs pretī maņu pasaulei, viņam atkal būs jālieto tai derīgais sajušanas un spriešanas veids. Viņam ir ne tikai jāiemācās dzīvot divās pasaulēs, bet arī dzīvot abās pavisam atšķirīgā veidā. Viņš nedrīkst ierobežot parastās dzīvošanas maņu un saprāta pasaulē veselīgos spriedumus tādēļ, ka citā pasaulē ir spiests lietot citu spriedumu veidu.

Cilvēka būtībai šāda nostāja ir grūta. Spējas tai sasniedz tikai ar ilgstošu enerģisku un pacietīgu dvēseliskās dzīves pastiprināšanu. Kurš gūst šo pieredzi pie sliekšņa, tas sajūt, ka parastajai cilvēciskajai dvēseles dzīvei tā ir labdarība, ka cilvēks netiek novests līdz šim sliekšnim. Sajūtas, kādas parādās, ir tādas, ka citādi nemaz nevar, kā iedomāties šo labdarību ceļamies no kādas būtiskas varas, kura sargā cilvēku no briesmām, no pašiznīcināšanās šausmu pārdzīvošanas pie sliekšņa. – Aiz ār pasaules, kura ir dota parastajai dzīvei, ir vēl cita. Pie tās sliekšņa stāv stingrs sargs, kurš neļauj cilvēkam neko uzzināt par to, kādi ir

pārjutekliskās pasaules likumi. Jo visas šaubas, jebkura neziņa par šo pasauli ir tomēr vieglāk panesamas, nekā šausmas par to, ko ir jāatmet, ja grib tajā iekļūt.

Cilvēks paliek pasargāts no attēlotajiem pārdzīvojumiem, kamēr viņš pats nepienāk pie šī sliekšņa. Ka viņš uzklausa stāstus par pārdzīvojumiem no tiem, kuri ir nokļuvuši līdz šim sliekšnim vai ir to pārkāpuši, tas neko nemaina tajā, ka viņš ir pasargāts. Turpretī šāda uzklaušanās var viņam kalpot labā nozīmē, kad viņš pats tuvosies sliekšnim. Arī šajā gadījumā ir tāpat kā daudzos citos, ka kāds pasākums tiek īstenots labāk, ja par to var izveidot kādu priekšstatu jau iepriekš, nekā pretējā gadījumā. Tajā, ko ceļotājs pārjutekliskajā pasaulē iemantos savai pašizziņai, šāda iepriekš zināšana neko nemaina. Tādēļ tas neatbilst faktiem, kad kādi gaišredzīgie vai par gaišredzības būtību zinošas personas apgalvo, ka par šādām lietām vispār nevajadzētu runāt tādu cilvēku lokā, kuri tieši nestāv lēmuma priekšā pašiem doties pārjutekliskajā pasaulē. Mēs patlaban dzīvojam laikā, kad cilvēkiem arvien vairāk ir jāiepazīstas ar pārjutekliskās pasaules būtību, ja viņi grib būt dvēseliski izauguši dzīves prasībām. Pārjuteklisko zināšanu izplatīšana, arī par sliekšņa sargu, pieder pie tagadnes un tuvākās nākotnes uzdevumiem.

PIEKTĀ MEDITĀCIJA

Meditējošais cenšas izveidot priekšstatu par «astrālo ķermeni».

Kad caur elementāro ķermeni piedzīvo pārjuteklisko ārpasauli, cilvēks no tās ir mazāk noslēgts, nekā, pārdzīvojot maņu ķermenī, no savas fiziskās vides. Tomēr ar šo pārjuteklisko ārpasauli ir attiecības, kuras var izteikt tādā veidā, ka saka, ka ar cilvēku kā īpašs elementārais ķermenis ir saistītas zināmas elementārās pasaules substances, līdzīgi kā savā fiziskajā ķermenī cilvēks nes fiziskās ārpasaulē vielas un spēkus. Ka tas ir tā, to pamana, kad ārpus sava maņu ķermeņa grib orientēties pārjutekliskajā pasaulē. Var gadīties, ka cilvēka priekšā ir kāds pārjutekliskās pasaules fakts vai būtība; tie var tur būt, tos var skatīt; bet nezina, kas tie ir. Ja ir pietiekami stiprs, tad var tos padzīt; bet tikai tā, ka ar enerģisku balstīšanos savā pieredzē maņu pasaulē pārceļas atpakaļ tajā. Bet nevar palikt pārjutekliskajā pasaulē un salīdzināt skatīto faktu vai būtību ar citām. Tikai tā varētu noorientēties, ko skatītais nozīmē. Tātad pārjutekliskās pasaules skatīšana var ierobežoties ar to, ka uztver atsevišķas detaļas, bet nevar brīvi pārvietoties no vienas pie otras. Tad cilvēks jūtas piesaistīts vienai.

Var meklēt šīs ierobežotības iemeslu. To varēs atrast tikai tad, ja ar tālāku iekšējo attīstību, kas vēl vairāk pastiprina dvēselisko dzīvi, nonāk līdz tam, ka vienā īpašā gadījumā šī ierobežojuma vairs nav. Bet tad arī apzinās, ka iemesls, kādēļ no viena skatītā nevarēja aizdoties pie cita, ir ietverts paša dvēselē. Tad iemācās saprast, ka skatījums pārjutekliskajā pasaulē atšķiras no uztveres maņu pasaulē vēl arī ar to, ka pēdējā, piemēram, visu redzamo arī var redzēt, ja ir pareizi funkcionējošas acis. Ja redz kaut ko vienu, tad ar tām pašām acīm var redzēt arī pārējo. Pārjutekliskajā pasaulē tā nav. Elementārā ķermeņa pārjutekliskais novērošanas orgāns var būt izveidots tā, ka var pārdzīvot vienu vai otru faktu; ja grib skatīt ko citu, tad šim orgānam vispirms atkal ir jātiek īpaši izveidotam. – Pret šādu izveidošanu rodas sajūta, it kā tā būtu kā orgāna pamošanās kādai noteiktai pārjutekliskās pasaules daļai. Ir sajūta, it kā elementārais ķermenis attiecībā pret pārjuteklisko pasauli būtu sava veida miega stāvoklī un it kā katrai detaļai tam vispirms ir jātiek pamodinātam. Tā patiešām var runāt par gulēšanu un nomodu elementārajā pasaulē. Tikai šai pasaulei gulēšana un nomods nav viens otru nomainoši stāvokļi, kā tas ir dzīvē maņu pasaulē. Abi šie stāvokļi cilvēkā var būt vienlaikus. Kamēr cilvēks nav iemantojis spējas kaut ko pieredzēt caur savu elementāro ķermeni, šis ķermenis guļ. Cilvēks visu laiku nes šo ķermeni sevī, bet guļošu. Līdz ar dvēseles dzīves pastiprināšanu sākas pamošanās, bet iesākumā tikai daļai no šī ķermeņa. Elementārajā pasaulē iedzīvojas arvien vairāk, ja arvien vairāk un vairāk pamodina paša elementāro būtību.

Šai pamodināšanai dvēsele pati elementārajā pasaulē neko nevar līdzēt. Lai cik daudz arī netiktu skatīts: kaut kas viens saskatīts neko nedod tam, lai varētu tikt saskatīts arī kas cits. Brīvu pārvietošanos pārjutekliskajā pasaulē dvēsele nevar panākt ne ar ko, kas ir atrodams elementārajā vidē. Ja turpina vingrinājumus dvēseles pastiprināšanai, tad šim kustīgumam zināmās jomās sasniedz arvien vairāk un vairāk. Ar to visu uzmanība pievēršas kaut kam pašam sevī, kas nepieder elementārajai pasaulei, bet ko pārdzīvojumos šajā pasaulē cilvēks atklāj pats sevī. To atklāj kā īpašu būtni pārjutekliskajā pasaulē, kas šķiet kā sava elementārā

ķermeņa vadītājs, kā tā pavēlnieks, kā tas, kurš pakāpeniski modina šo ķermeni pārjutekliskajai apziņai.

Kad ir tikts tiktāl, dvēseli pārņem ārkārtīga vientulības sajūta. Cilvēks skatās pasaulē, kas uz visām pusēm ir elementāra; viņš ierauga tikai pats sevi kā būtni šajos bezgalīgajos elementārajos plašumos, nekur nevarot saskatīt sev līdzīgos. – Netiek apgalvots, ka jebkura attīstība uz gaišredzību noved pie šīs biedējošās vientulības; taču tas, kurš pats ar saviem spēkiem apzināti apgūst dvēseles pastiprināšanu, nonāks līdz tam. Un kurš seko skolotājam, kurš viņu vada soli pa solim, lai virzītu attīstību uz priekšu, tam – varbūt vēl – bet kādu dienu būs jāpieredz, ka skolotājs ir atstājis viņu paša ziņā. Iesākumā viņš jutīsies pamests un atstāts vientulībai elementārajā pasaulē. Tikai vēlāk viņš sapratīs, ka skolotājs viņu ir vadījis viedi un ka skolotājam bija viņu jāatstāj paša ziņā, kad bija izrietējusi nepieciešamība pēc šādas patstāvības.

Šajā dvēseles ceļojuma pakāpē cilvēks sajūtas kā padzīts viens pats elementārajā pasaulē. Bet viņš var tikt tālāk, ja ar iekšējiem vingrinājumiem viņā ir pietiekams dvēseles spēks. Viņš var sākt – ne elementārajā pasaulē, bet gan pats sevī – saskatīt uzaustam jaunu pasauli, kas nav ne maņu pasaule, ne arī elementārā pasaule. Šādam cilvēkam pirmajai pievienojas otra pārjutekliskā pasaule. Šī otrā pārjutekliskā pasaule iesākumā ir pilnīgi iekšēja pasaule. Cilvēks jūt, ka nes to pats sevī un ir viens ar to. Ja grib šo stāvokli salīdzināt ar kaut ko maņu pasaulē, tad parādās sekojošais. Kāds ir pieredzējis nomirstam visus savus mīļos piederīgos, un dvēselē ir palikušas tikai atmiņas par viņiem. Viņi šim cilvēka vēl turpina dzīvot tikai viņa domās. – Tā tas ir ar otro pārjuteklisko pasauli. To nes sevī, bet zina, ka ir noslēgts no tās realitātes. Ir tikai tas, kas no šīs realitātes dzīvo dvēselē, tā ir pavisam cita realitāte, nekā tikai atmiņu priekšstati maņu pasaulē. Paša dvēselē šī pārjutekliskā pasaule dzīvo patstāvīgu esamību. Viss, kas tur ir, grib ārā no dvēseles, grib kaut kur citur. Sevī sajūt kādu pasauli, bet tā, ka šī pasaule negrib palikt dvēselē. Tas izsauc sajūtu, ka katra šīs pasaules detaļa gribētu tikt uzspridzināta. Var nonākt līdz tam, ka šīs detaļas atbrīvojas pašas, it kā pārplēš kādu dvēseles apvalku un aizbēg no dvēseles. Tad var sajusties palicis nabadzīgāks ar visu, kas tā ir atrāvies no dvēseles. –

Tad mācās atzīt, ka to, kas izturas zināmā veidā, var mīlēt no pārjutekliskā dvēseles satura tā, ka to mīl satura paša dēļ, nevis tādēļ, ka tas ir tavā dvēselē. Ko var tādā veidā atdevīgi mīlēt, tas neaizbēg no dvēseles; tas gan izlaužas no dvēseles, bet zināmā mērā paņem dvēseli līdzi. Tas aizved to tur, kur dzīvo savā realitātē. Notiek sava veida savienošanās ar patieso būtību, kamēr iepriekš sevī bija nesta tikai sava veida kopija. Bet šeit domātajai mīlestībai ir jābūt tādai, kas tiek piedzīvota pārjutekliskajā pasaulē. Maņu pasaulē šādai mīlestībai var tikai sagatavoties. Tomēr sagatavojas, ja spēju mīlēt padara spēcīgu maņu pasaulē. Jo spēcīgāk spēj mīlēt maņu pasaulē, jo vairāk no šīs mīlestības dvēselei paliek pārjutekliskajā pasaulē. Tas attiecas uz atsevišķām pārjutekliskās pasaules detaļām tā, ka nevar piekļūt, piemēram, tām reālajām pārjutekliskajām būtnēm, kas ir saistītas ar augiem maņu pasaulē, ja nemīl augus maņu pasaulē. Taču attiecībā uz šādām lietām var viegli iekrist maldos. Var gadīties, ka kāds cilvēks maņu pasaulē ir pilnīgi vienaldzīgs pret augu pasauli; un tomēr viņa dvēselē var slēpties neapzināta nosliece uz to. Tad šī mīlestība var pamosties, kad viņš iekļūst pārjutekliskajā pasaulē.

Tāpat kā no mīlestības, tā savienošanās ar pārjutekliskās pasaules būtņēm var būt atkarīga arī no citām dvēseles īpašībām, kā no cieņas vai godbijības, kuras pārjutekliskajā pasaulē dvēsele var sajukt kā būtības tikai, ja jūt šo būtņu atspulgus uznirstam sevī. Bet šīs īpašības vienmēr būs tādas, kuras pieskaita pie iekšējām dvēseles īpašībām. – Tā varēs iepazīt tās pārjutekliskās pasaules būtnes, pie kurām caur šādām īpašībām dvēsele pati pavērs piekļuvi. Drošs ceļš, lai orientētos pārjutekliskajā pasaulē, paveras caur to, ka ar savām attiecībām pret šo būtņu atspulgiem pats atbrīvo piekļuvi. Maņu pasaulē kādu būtņi iemīl, kad tā ir iepazīta; otrajā pārjutekliskajā pasaulē var pirms tikšanās ar realitāti mīlēt attēlu, jo šis attēls parādās pirms tikšanās. – Ko dvēsele šādā veidā sevī iepazīst, tas nav elementārais ķermenis. Tas tur ir tikai kā modinātājs. Tā ir dvēselē esoša būtība, kuru pieredz tā, kā pieredzētu, ja miegā būtu nevis bez apziņas, bet gan apzināti izjustu ārpus sava fiziskā ķermeņa un pamostoties sajostos pats kā modinātājs. Tā dvēsele mācās iepazīt tajā esošu būtību, kas ir trešā aiz fiziskā un elementārā ķermeņa. Sauksim šo būtību par *astrālo ķermeni*, un ar šo nosaukumu nav iezīmēts nekas cits, kā tas, kas attēlotajā veidā pieredzēts dvēseles esamībā.

SESTĀ MEDITĀCIJA

Meditējošais cenšas izveidot priekšstatu par «Es-ķermeni» jeb «domu-ķermeni»

Sajūta, ka cilvēks ir ārpus sava maņu ķermeņa, pārdzīvojot astrālajā ķermenī, ir spēcīgāka nekā pārdzīvojot elementārajā ķermenī. Tajā jūtas ārpus tās telpas, kurā ir maņu ķermenis; bet to jūt esam līdzās. Astrālajā ķermenī maņu ķermeni pašu sajūt kā kaut ko ārēju. Pārejot elementārajā ķermenī, sajūt kaut ko līdzīgu savas būtības paplašināšanai, turpretī iedzīvojoties astrālajā ķermenī kā sava veida pārlēkšanu citā būtībā. Un šajā būtībā jūt iedarbojamies kādu būtņu garīgo pasauli. Tur jūtas vienā vai otrā veidā saistīts vai arī radniecīgs šīm būtnēm. Un pamazām iepazīst, kā šīs būtnes pašas attiecas viena pret otru. Cilvēka apziņai pasaule paplašinās virzienā uz garīgo. Cilvēks skata garīgās būtnes, kuras, piemēram, izraisa, ka vienu otram sekojošos cilvēces attīstības laikmetus pēc to rakstura tiešām nosaka garīgas būtnes. Tie ir laika gari jeb Pirmspēki. Iepazīst arī citas būtnes, kuru esamība dvēseliski norisinās tā, ka to domas vienlaikus ir darbojošies dabas spēki. Tad atzīst, ka tikai maņu uztverei dabas spēki šķiet iekārtoti tā, kā šai maņu uztverei liekas. Patiesībā drīzāk visur, kur darbojas kāds dabas spēks, tur izdzīvo kādas būtnes doma, līdzīgi kā rokas kustībā izdzīvo cilvēka dvēsele. – Tas viss nav tā, ka cilvēks pēc kaut kādām teorijām dabas norisēm piedomātu klāt kaut kādas aiz tām stāvošas būtnes; astrālajā ķermenī pārdzīvojošais nonāk ar šīm būtnēm tik jēdzienbrīvās, konkrētās attiecībās, kā cilvēks maņu pasaulē satiekas ar citiem individuāliem cilvēkiem. – Starp būtnēm, kuru jomā šāda veidā ienāk, var atšķirt pakāpju virkni un runāt par augstāko hierarhiju pasauli. Būtības, kuru domas jutekliskajai uztverei atklājas kā dabas spēki, var saukt par Formas gariem.

Pārdzīvošana šajā pasaulē nosaka, ka pats sevi maņu pasaulē sajūt kā kaut ko ārēju, līdzīgi kā maņu esamībā kādu augu uzlūko kā ārēju būtni. – Šo veidu būt ārpus tā, ko parastajā dzīvē ir jāsajūt kā visu savu būtību pilnā apjomā, sajūt ārkārtīgi sāpīgi tikmēr, kamēr nepievienojas vēl kāda cita pieredze. Enerģiskam iekšējam dvēseles darbam, kas ved pie dvēseliskās dzīves pareizas sablīvēšanās un pastiprināšanās, nav nepieciešams, lai tieši šīs sāpes parādītos īpaši spēcīgā mērā. Jo var iestāties lēna pāreja šajā citā pieredzē vienlaikus ar iedzīvošanos astrālajā ķermenī.

Šie citi pārdzīvojumi būs tādi, ka visu, kas iepriekš bija paša dvēselē un notika ar dvēseli, var sajust kā sava veida atmiņas, un tātad pret savu Es, kāds tas bija pirms tam, izturas tā, kā maņu pasaulē attiecas pret savām atmiņām. Tikai caur šādiem pārdzīvojumiem sasniedz pilno apziņu, ka patiešām cilvēks pats ir kādā pilnīgi citā pasaulē nekā maņu pasaule, dzīvo tur pats ar savu būtību. No šī brīža cilvēks zina, ka viņš nes sevī līdzšinējo «Es» kā kaut ko citu, nekā tas īstenībā ir. Tagad var nostāties pretī pašam sev. Un iegūst priekšstatu par to, kas tagad stāv paša dvēseles priekšā un par ko iepriekš tā bija teikusi: tas esmu es pats. Tagad tā vairs nesaka, tas esmu es pats, bet gan, ka to es nesu kā kaut ko sevi. Kā parastajā dzīvē Es jūtas patstāvīgs attiecībā pret savām atmiņām, tā tagad sasniegtais Es jūtas patstāvīgs attiecībā pret agrāko Es. Tas jūtas piederīgs tīri garīgajām būtībām. Un tā, kā tas nāk no šīs pieredzes – un tieši no šīs, nevis atkal no kādas teorijas – izzina, kas tas īstenībā ir, ko cilvēks līdz tam uzskatīja par savu Es būtību. Tas parādās kā atmiņu priekšstatu saaudums, kuru maņu ķermenis, elementārais ķermenis un astrālais ķermenis ir radījuši kā spoguļattēlu

spogulī. Cik maz cilvēks jūtas identisks savam spoguļattēlam, tikpat maz dvēsele, kura pārdzīvo garīgajā pasaulē, jūtas identiska ar to, ko tā izjūt kā sevi maņu pasaulē. Salīdzinājumu ar spoguļattēlu, dabiski, drīkst uztvert tikai kā salīdzinājumu. Jo spoguļattēls pazūd, ja cilvēks atbilstoši maina savu vietu attiecībā pret spoguli. Saaudumam, kurš ir kā noausts no atmiņu priekšstatiem un ataino to, ko maņu pasaulē uzskata par sevi, ir lielāka patstāvībā nekā spoguļattēlam. Tam savā veidā piemīt būtība pašam par sevi. Un tomēr attiecībā pret patieso dvēseles esamību tas ir tikai kā bilde savai būtībai. Patiesā dvēseles esamība sajūt, ka savai atklāsmei šī bilde ir nepieciešama. Tā zina, ka ir kaut kas cits, bet nekad nebūtu tikusi līdz tam, lai patiešām kaut ko uzzinātu par sevi, ja vispirms kā pašas atspulgs nebūtu aptvērusi to pasauli, kura pēc pacelšanās garīgajā pasaulē tai ir kļuvusi kā ār pasaule.

Atmiņu priekšstatu saaudumu, kuru no šī brīža uzskata par savu agrāko «Es», var saukt par «*Es-ķermenī*» jeb arī par «*domu ķermenī*». Vārdu «ķermenis» šajā kopsakarībā ir jāuztver paplašinātā nozīmē attiecībā pret to, ko parasti ir pierasts dēvēt par «ķermenī». Te «ķermenis» nozīmē visu, ko pārdzīvo sevī un par ko nesaka, ka es esmu tas, bet gan tas ir manī.

Tikai kad gaišredzīgā apziņa ir tikusi tiktāl, lai to, ko līdz tam apzīmēja kā sevi pašu, izjustu kā atmiņu priekšstatu summu, var patiesā nozīmē iemantot pieredzi par to, kas slēpjas aiz nāves parādības. Jo tagad cilvēks ir nokļuvis līdz patiesi reālas pasaules būtībai, kurā viņš pats sevi izjūt kā būtni, kas var kā atmiņās paturēt visu to, kas tiek pārdzīvots maņu esamībā. Šim maņu esamībā pārdzīvotajam, lai turpinātu dzīvot savā esamībā, nepieciešama būtne, kas to var saglabāt tā, kā parastais Es saglabā atmiņu priekšstatus maņu esamībā. Pārjutekliskā izziņa atklāj, ka cilvēkam ir esamība garīgo būtību pasaulē un ka viņš pats ir tas, kurš saglabā savu maņu-esamību sevī kā atmiņas. Uz jautājumu, par ko paliks tas viss, kas es tagad esmu, pēc nāves, gaišredzīgie pētījumi atbild tā: tu būsi tas, ko tu pats no sevis saglabāsi savai esamībai kā garīgai būtnei starp citām garīgām būtnēm.

Cilvēks izzina šo garīgo būtņu dabu un to vidū arī pats sevi. Un šī izziņa ir nepastarpināta pieredze, pārdzīvojums. Caur to uzzina, ka garīgajām būtnēm, un starp tām arī paša dvēselei, ir esamība, kurā maņu-esība ir tikai pārejoša atklāsme. – Ja parastajai apziņai parādās – pirmās meditācijas nozīmē – ka ķermenis pieder pasaulei, kuras patiesā dalība tajā atklājas izšķīšanās pēc nāves, tā gaišredzīgie novērojumi parāda, ka cilvēciskā Es-būtne pieder pasaulei, kurai tā ir piesaistīta ar pavisam citādākām saiknēm nekā ķermenis dabas likumiem. Saites, ar ko Es-būtne ir saistīta ar garīgo būtni pārjutekliskajā pasaulē, piedzimšana un nāve to iekšējā būtībā neskar. Tikai jutekliskajā ķermeniskajā dzīvē šīs saites atklājas īpašā veidā. Kas parādās šajā dzīvē, ir izpausme kopsakarībām, kas ir pārjutekliska veida. Tā kā cilvēks kā tāds ir pārjutekliska būtne – un pārjutekliskajiem novērojumiem kā tāds arī parādās, tad pārjutekliskajā nāve neierobežo cilvēka dvēseles attiecības ar citu cilvēku dvēselēm. Un uz satraucošo jautājumu, kas dvēselē parādās parastajā apziņā primitīvā formā: vai es pēc nāves atkal satikšu to, ar kuriem jutos saistīts šajā maņu dzīvē, patiesiem pētījumiem, kam ir tiesības spriest šajā jomā, ir jāatbild ar noteiktu «jā».

Visu, kas te tiek pateikts par dvēseliskas būtnes kā garīgas realitātes pārdzīvojumiem citu garīgu būtņu pasaulē, var sasniegt un skatīt ar jau bieži pieminēto dvēseliskās dzīves pastiprināšanu. Bet šiem pārdzīvojumiem var sniegt palīdzību ar īpašām sajūtām, kuras

izveido. – Parastajos pārdzīvojumos maņu pasaulē pret to, ko sajūt kā savu likteni, attiecas tā, ka kaut kas liekas simpātisks, kaut kas antipātisks. Pārdomās par sevi, kas attiecībā pret sevi var būt pilnīgi objektīvas, nāksies atzīt, ka te minētās simpātijas un antipātijas pieder pie spēcīgākajām, kādas vien cilvēks var izjust. Vienkārši apsvērumi par to, ka dzīvē tomēr viss ir nepieciešams, ka savs liktenis ir jāiztur, var novest ļoti tālu nepiespiestam dzīves noskaņojumam. Bet, lai kaut ko sasniegtu patiesas cilvēka būtības aptveršanai, ir nepieciešams vēl kas vairāk. Minētie apsvērumi darīs ļoti daudz laba dvēseliskajai dzīvei; taču bieži varēs pamanīt, ka simpātijas un antipātijas, kas dotajā virzienā ir nokratītas, ir pazudušas tikai tiešajai apziņai. Tās tikai ir atkāpušās cilvēka būtības dziļākajos pamatos un izdzīvo kā dvēselisks noskaņojums, vai arī kā garīgs nogurums, vai tamlīdzīgas ķermeņa sajūtas. Patiesu vienaldzību pret likteni sasniedz tikai, ja šajā laukā izturas tieši tāpat, kā ar atkārtotu, pastiprinātu nodošanos domām vai sajūtām dvēseles stiprināšanai vispārēji. Nepietiek tikai ar pārdomām, kas noved līdz saprātīgam ieskatam, bet gan ir nepieciešama intensīva sadzīvošana ar šādām pārdomām, ilgāka to paturēšana dvēselē, vienlaikus turot tālāk maņu pārdzīvojumus un pārējās dzīves atmiņas. Ar šādu vingrinājumu nonāk līdz zināmam dvēseles pamat-noskaņojumam attiecībā pret savas dzīves likteni. Var šajā jomā pamatīgi izdzīt ārā visas antipātijas un simpātijas un galu galā uz visu, kas cilvēkam notiek, kas ar viņu gadās, uzlūkot tā, kā kāds pilnīgi ārējs novērotājs skatās uz strautu krītam no klints un tad lejā uzšlakstāmies. Ar to nav teikts, ka šādā veidā būtu jāpanāk pilnīgi bezjūtīga attieksme pret savu likteni. Kurš nonāk tiktāl, ka vienaldzīgi noskatās uz visu, kas ar viņu notiek, noteikti nav uz auglīga ceļa. Nevienš tomēr neattiecas pilnīgi bezdarbīgi pret ārpasauli attiecībā uz to, kas paša dvēseli neskar liktenīgi. Uz to, kas norisinās acu priekšā, skatās ar prieku vai noliegumu. Cilvēkam, kurš tiecas pēc pārjutekliskām zināšanām ir jāmeklē nevis bezdarbīga vienaldzība pret dzīvi, bet gan kā pārmainīt to daļu, ar kādu «Es» iesākumā iesaistās visā, kas to skar liktenīgi. Var pilnībā gadīties, ka ar šīm pārmaiņām jūtu dzīvīgums pat pastiprinās, nevis tiek pavājināts. Parastajā dzīvē šis un tas sadzen asaras acīs par to, kas skar dvēseli liktenīgā veidā. Bet var izlauzties arī līdz skatpunktam, ka rodas tikpat dzīvīgas sajūtas attiecībā pret kādu savu neveiksmi, kādas sajūt, ja kaut kas tāds pats ir noticis ar citu cilvēku. Cilvēks vieglāk nonāk līdz šāda veida pārdzīvojumiem attiecībā uz negadījumiem, kas viņam trāpa liktenīgi, nekā, piemēram, attiecībā pats uz savām spējām. Šāda doma tomēr nav tik viegli sasniedzama, sajūst tādu pašu prieku, ja kādam citam ir spējas, nekā vai tādas ir pašam. Ja mēģina pārdomāt par sevi līdz pat dvēseles dziļākajiem pamatiem, tad var atklāt šo un to no savtīga prieka par to, ko pats proti. Intensīva, atkārtota (meditatīva) sadzīvošana ar domu, ka daudzējādā ziņā cilvēka dzīves gaitai tomēr ir vienalga, vai tu kaut ko proti pats, vai kāds cits, var vest tālu attiecībā uz patiesu mierīgu nosvērtību pret to, ko sajūt kā savu dziļāko dzīves likteni. – Šāda iekšēja dvēseliskās dzīves domu pastiprināšanas spēcīnāšana, ja tā tiek pareizi veikta, nekad nevar novest pie tā, ka sajūtas par savās spējām tikai notrulinās: tās drīzāk pārveidojas. Tad sajūt nepieciešamību izturēties atbilstoši šīm spējām.

Un ar to jau ir norādīts virziens, kādu pieņem šāda dvēseliskās dzīves domu pastiprināšanas spēcīnāšana. Tā mācās sevi iepazīt kaut ko, kas dvēselei pašas iekšienē parādās kā otra būtne. Tas atklājas īpaši, ja sasaistās ar domām, kuras parāda, kā parastajā dzīvē šis vai tas īsteno likteni. Var taču saprast, uztvert, ka šis vai tas ar tevi nebūtu noticis, ja tu pats kādā agrākā laikā nebūtu izturējies zināmā veidā. Kas ar cilvēku notiek šodien, tas daudzējādi izriet no tā, ko viņš ir izdarījis vakar. Lai vestu savu dvēselisko dzīvi tālāk, nekā tā ir kādā zināmā laika

punktā, var veikt atskatu uz līdž tam pārdzīvoto. Var uzmeklēt visu, kas parāda, kā cilvēks pats ir iepriekš sagatavojis vēlākos liktenīgos atgadījumus. Var mēģināt ar tādu atskatu uz dzīvi nonākt līdž tam laika mirklim, kurā bērna apziņa pamostas tā, ka viņš vēlākajā dzīvē atceras, ko ir pārdzīvojis. Ja šādu atskatu ierīko tā, ka savieno to ar dvēseles noskaņojumu, kas izslēdz parastās savtīgās simpātijas un antipātijas pret liktenīgiem atgadījumiem, tad, ja atmiņās sasniedz minēto laika punktu bērna dzīvē, iztēlojas sevi, tad jāsaka: tikai tad sākās šī iespēja, ka tu sāki just pats sevi sevī un apzināti strādāt ar savu dvēselisko dzīvi; bet šis tavs «Es» tev bija arī pirms tam, bet tas nestrādāja tevī tev apzināti, bet tikai tas noveda tevi līdž tavām zināšanām par visu citu, ko tu zini. Ko nevar atklāt nekādās saprātīgās pārdomās, to sniedz attēlotā nostāja pret savu likteni. Tā cilvēks iemācās mierīgi un nosvērti paskatīties uz liktenīgiem gadījumiem, uz to iestāšanos lūkojas objektīvi; bet saskata pats sevi tajā būtņē, kas šos atgadījumus izraisa. Un ja skatās šādā veidā, tad dvēselei sava likteņa nosacījumi, kas ir doti jau no dzimšanas brīža, parādās saistīti pašam ar savu patību. Tā cilvēks aizcīnās līdž tam, lai pateiktu – kā tu pats ar sevi esi strādājis laikā, kopš ir pamodusies tava apziņa, tāpat tu ar sevi jau esi strādājis arī vēl pirms tava tagadējā apziņa pamodās. Šāda izstrādāšanās līdž augstākstāvošajai Es būtībai parastajā Es noved ne tikai pie tā, ka var pasacīt, ka mana doma liek man teorētiski izdomāt tādu augstākstāvošu Es, bet noved pie tā, ka patiešām var sajūst šī «Es» dzīvīgo būtību reāli kā varu sevī un parasto Es kā šī cita Es radītu. Šī jušana ir patiess iesākums ieskatam dvēseles garīgajā būtībā. Un ja tā ne pie kā nenoved, tad tikai tādēļ, ka cilvēks ir aprobežojies tikai ar iesākumu. Šis iesākums var būt tik tikko pamanāma, neskaidra sajūta. Varbūt tā ilgi paliks tāda. Taču ja stipri un spēcīgi turpina sekot tam, kas ir atvedis pie šī iesākuma, tad galu galā nonāk līdž dvēseles kā garīgas būtības skatīšanai. Un kurš ir ticis līdž šim redzējumam, tam šķiet pilnīgi saprotami, ja kāds, kurš nav apgādājies ne ar kādu pieredzi šajā jomā, saka, ka tas, kurš tic tādām redzējumam, ir tikai ar dvēseliskām iedomām – autosugestiju – nonācis līdž tādām augstākstāvošām Es. Taču šādu redzējumu ieguvušais arī zina, ka šādi izteikts iebildums var celties tikai no šīs pieredzes trūkuma. Jo kurš nopietni ir paveicis attēloto, tas vienlaikus iegūst arī spējas atšķirt savas iedomas no realitātes. Iekšējie pārdzīvojumi un darbošanās, kas ir nepieciešama šādam dvēseles ceļojumam, ja tas notiek pareizi, noved pie tā, ka cilvēks pats attiecībā uz sevi ievēro visstingrāko piesardzību attiecībā uz iedomām un realitāti. Ja mērķtiecīgi tiecas pēc tā, lai izjustu augstākstāvošo «Es» kā garīgu būtību, cilvēks galveno pārdzīvojumu saskatīs tajā, kas ir raksturots šīs meditācijas sākumā, un otrajā vietā minēto atzīs par palīdzību dvēseles ceļojumā.

SEPTĪTĀ MEDITĀCIJA

Meditējošais cenšas izveidot priekšstatu par pārdzīvojumu veidu pārjutekliskajās pasaulēs

Pārdzīvojumi, kuri dvēselei izrādās nepieciešami, ja tā grib iekļūt pārjutekliskajās pasaulēs, dažam cilvēkam var šķist atbaidoši. Tāds cilvēks var sacīt, ka viņš nezina, kas viņu tur sagaida, ja viņš uzdrošināsies iesaistīties šajās norisēs un kā viņš tās izturēs. Šādu sajūtu iespaidā viegli rodas doma, ka esot labāk mākslīgi neiejaukties dvēseles attīstības gaitā, bet mierīgi to atstāt, lai paliek neapzinātas vadības ziņā, un nogaidīt, kur tas cilvēka iekšējās būtības nākotnes gaitā novedīs. Tomēr šādu domu vienmēr ir jāapspiež tam, kurš var sevi tiešām atdzīvināt to, kas dabiski ir cilvēka būtībā un var vest sevi uz priekšu, un, ka tas nozīmētu spēkiem, kas viņa dvēselē gaida attīstību, pretēji uzliktajam pienākumam likt nokalst, ja par tiem nerūpējas. Pašattīstības spēki ir katra cilvēka dvēselē; un nevar būt neviena pati, kura negribētu dzirdēt šo spēku saucienu pēc attīstības, ja tā kaut kādā veidā var kaut ko uzzināt par sevi un savu nozīmi.

Neviens arī neļaus sevi atturēt no pacelšanās augstākajās pasaulēs, ja vien viņš jau no paša sākuma nenonāk nepareizās attiecībās ar procesiem, kas viņam ir jāpiedzīvo. Šie procesi ir tādi, kā tie ir attēloti iepriekšējās meditācijās. Un, ja tos izpauž ar vārdiem, kurus taču var ņemt tikai no parastās cilvēka dzīves, tad tos pareizi var izteikt tikai šādā veidā. Jo pārjutekliskā izziņas ceļa pārdzīvojumi attiecas pret cilvēka dvēseli tieši tā, ka ļoti līdzinās tam, ko cilvēka dvēselei var nozīmēt augsti sakāpināta vientulības sajūta, jušanās it kā lidinātos virs bezdibeņa un tamlīdzīgi. Šādu sajūtu pārdzīvošanā rodas izziņas ceļa spēki. Tie ir dziļi pārjutekliskās izziņas augļiem. Visi šie pārdzīvojumi zināmā mērā nes sevī kaut ko, kas tajos ir dziļi paslēpts. Kad tie tiek izdzīvoti, tad šis slēptais tiek novests līdz pilnai spriedzei; kaut kas, kas ir kā apvalks ap šo «kaut ko», uzspridzina šo vientulības sajūtu un izlaužas dvēseles dzīvē kā līdzeklis izziņai.

Bet ir jāņem vērā, ka, ja ir uzsākts pareizais ceļš, pēc katra šāda pārdzīvojuma tūdaļ iestājas kāds cits. Tas notiek tā, ka, ja ir tas viens, tad otrs nevar izpalikt. Tam, ko ir jāpanes, tūdaļ pievienojas spēks šo notikumu tiešām panest, ja vien cilvēks mierīgi pārdomā šo spēku un dod sev laiku pamanīt arī to, kas grib atklāties dvēselē. Ja iestājas kaut kas apkaunojošs, mokošs, un vienlaikus dvēselē dzīvo drošā sajūta, ka ir spēki, kas ļauj šīs sāpes panest, un ar tiem var sasaistīties, tad nonāk pie tā, ka pret šiem pārdzīvojumiem, kas būtu nepanesami, ja tie iestātos parastās dzīves turpmākajā gaitā, var attiekties tādā veidā, it kā visā tā pārdzīvotajā būtu tikai skatītājs. Tas panāk, ka cilvēki, kuri ir ceļā uz pārjuteklisko izziņu, iekšēji pārdzīvo dažādu sajūtu uzviļņošanu un atplūdus, un tomēr paliek pilnīgi nosvērti maņu dzīvē. – Tas taču pilnīgi iespējams, ka pārdzīvojumi, kas norisinās iekšēji, parādās arī ārējās dzīves noskaņojumā maņu pasaulē tā, ka kādu laiku tad nevar tikt galā ar dzīvi un pats ar sevi, kā tas varēja būt tajā dzīvē, kas bija pirms izziņas ceļa. Tagad cilvēks no iekšēji jau izcīnītā un sasniegtā var gūt spēkus, kuri ļauj atkal visu sakārtot. Un nevar būt neviena situācija uz likumīgi uzsākta izziņas ceļa, kurā tas nebūtu iespējams.

Labākais izziņas ceļš vienmēr būs tas, kurš ved uz pārjuteklisko pasauli caur dvēseles dzīves pastiprināšanu jeb sablīvēšanu, iekšēji iedziļinoties domu vai sajūtu spēkā. Turklāt tajā nav

svarīgi izjust domas vai sajūtas tā, kā to dara, lai tiktu galā maņu pasaulē, bet svarīgi ir intensīvi dzīvot *ar domu* vai sajūtu un *domā* un sajūtā, sakopojot tajā visus dvēseles spēkus. Iekšējās iedziļināšanās laikā tikai tam vajadzētu aizpildīt visu apziņu. Piemēram, domā kādu domu, kas ir nesusi dvēselei kādu pārlicību; iesākumā no spēles izlaiž to, kāda vērtība ir šai pārlicībai, bet dzīvo tikai ar to, pilnīgi ar to saplūstot. Nemaz nav nepieciešama doma, kas attiektos uz augstākās pasaules lietu kārtību, kaut arī tāda ir lietojama paaugstinātā mērā. Lai iekšēji iedziļinātos, var ņemt arī domu, kas attēlo kādu parastu pārdzīvojumu. Auglīgas ir sajūtas, kuras attēlo nodomu attiecībā uz mīlestības darbiem, kuras iedvesmo cilvēciski siltākajiem, cēlākajiem un patiesākajiem pārdzīvojumiem. Ja pirmām kārtām runa ir par izziņu, iedarbīgi ir simboliski priekšstati, kas iegūti no dzīves vai kuriem nododas pēc tādu cilvēku padoma, kuri zināmā mērā ir kompetenti šajā jomā, jo viņi zina pielietoto līdzekļu auglīgumu pēc tā, kas ir noticis viņiem pašiem.

Caur šādu iedziļināšanos, kam ir jāklūst par dzīves ieradumu, pat dzīves nosacījumu, kā elpošana ir nosacījums ķermeņa dzīvībai, dvēseles spēki tiek sakopoti un sakopojoties pastiprinās. Ir tikai jāizdodas, ka iekšējās iedziļināšanās laikā noturas tā, ka dvēseles dzīvē tikmēr neiespēlējās nekādi ārēji maņu iespaidi un arī nekādas atmiņas. Arī atmiņām par visu, kas ir pieredzēts parastajā dzīvē, kas dvēselei ir sagādājis prieku vai sāpes, ir jāklusē tā, lai dvēsele pilnībā būtu nodevusies tam, *par ko pati grib*, lai tas tajā būtu. Pārjutekliskās izziņas spēki izaug pareizā veidā tikai no tā, kas ir tā sasniegts ar iekšēju iedziļināšanos, kuras saturu un formu izveido paša dvēseles varas pielietošana. Ne tas ir svarīgi, no kurienes ņemts iedziļināšanās saturs; to var būt ieteicis kāds šajā jomā kompetents, vai arī tas var būt no garazinātniskās literatūras; tas tikai ir jāpadara par iekšēju pārdzīvojumu un neļaut iedziļināšanos noteikt tikai tam, kas ceļas no paša dvēseles, ko pats uzskata par vislabāko iedziļināšanās saturu. Tam ir mazāks spēks tādēļ, ka dvēsele jau no paša sākumā jūt to kā radniecīgu un nevar attīstīt pietiekamu piepūli, lai ar to saplūstu. Bet iedarbīgais pārjutekliskajiem izziņas spēkiem ir tieši *šajā piepūlē*, nevis saplūšanā ar iedziļināšanās saturu kā tādu.

Līdz pārjutekliskam skatījumam var tikt arī citā veidā. Cilvēkiem var būt dabiskas spējas, dotības uz iekšēju iedziļināšanos, dedzīgiem pārdzīvojumiem. Tādējādi viņi var atraisīt savā dvēselē pārjutekliskos izziņas spēkus. Bieži šādi spēki var parādīties dvēselē pēkšņi, varētu šķist, ka tie nekādā gadījumā nebija iepriekš paredzēti šādai pieredzei. Pārjutekliskā dvēseles dzīve var iestāties visdažādākajos veidos; taču līdz vienam pārdzīvojumam, kas pārvalda, kā cilvēks pārvalda sevi parastajā maņu esamībā, var nonākt tikai tad, ja dodas pa attēloto izziņas ceļu. Jebkura cita pārjutekliskās pasaules ielaušanās dvēseles pārdzīvojumos novedīs pie tā, ka tā parādīsies kā spaidi, un cilvēks tajā pazaudēsies, vai arī padosies visiem iespējamiem maldiem par tās vērtību, patieso nozīmi reālajā pārjutekliskajā pasaulē. Nekad nevajag aizmirst, ka dvēsele pārjutekliskajā izziņas ceļā mainās. Var gadīties, ka dzīvē maņu esamībā nemaz nav tādas noslieces padoties visādiem iespējamiem maldiem un ilūzijām; bet, tikko ieiet pārjutekliskajā pasaulē, tādiem maldiem vai ilūzijām sāk nodoties visvieglprātīgākajā veidā. Var notikt arī tas, ka maņu esībā cilvēkam ir pavisam laba veselīga patiesības izjūta, kura saka: tu par kādu lietu vai norisi nedrīksti ticēt tikai tam, kas apmierina tavu pašsajūtu, paša iedomāto un, kaut gan tā ir, šāda dvēsele var nonākt līdz tam, ka pārjutekliskajā pasaulē skatās tikai uz to, kas ir piemērots viņas pašizjūtai. Ir jāapdomā, kā šī

pašizjūta piedalās tajā, ko saskata. Skata to, uz ko šī pašizjūta vērs savas sliekšmes. Cilvēks pat nezina, ka tā vada viņa garīgo skatu. Un tad ir pilnīgi pašsaprotami, ka skatīto pieņem kā patiesību. Pasargāties no tā var tikai tā, ka caur labu pašrefleksiju, caur enerģisku gribu izzina sevi, pārjutekliskajā izziņas ceļā vienmēr arvien vairāk un vairāk sagatavojas tiešām pamanīt savā dvēselē, cik daudz tur ir pašizjūtas (paša iedomu), un kur tā runā. Tad, ja rodas iespējamība, ka paša dvēsele šur vai tur padodas savām iedomām, var ar iekšēju iedziļināšanos nesaudzīgi un enerģiski izcelt to priekšā, pakāpeniski atbrīvoties no paša iedomu vadības.

Pie patiesi nekavēta dvēseles kustīguma augstākajās pasaulēs piederas, ka tiek apgūts uzskats, cik atšķirīgi zināmas dvēseliskās īpašības attiecas pret garīgo pasauli nekā jutekliskās. Tas parādās īpaši uzskatāmi, ja pievērš skatu morālajām dvēseles īpašībām. Maņu esības ietvaros ir jāatšķir dabas likumi un morālie likumi. Ja grib izskaidrot dabas norišu gaitu, tad nevar balstīties morālajos priekšstatos. Kādu indīgu augu izskaidro pēc dabas likumiem un nenosoda to morāli par to, ka tas ir indīgs. Būs pašsaprotami, ka attiecībā uz dzīvnieku pasauli augstākais var runāt par morāles ieskaņām, bet kāds nopietni domāts morāls spriedums var izraisīt tikai traucējumus tajā, kas patiesībā tiek apskatīts. Morālajiem spriedumiem par esamības vērtību rodas kāda nozīme tikai cilvēka dzīves kopsakarībās. Tie ir kaut kas, no kā cilvēks pats padara atkarīgu savu vērtību, ja tiek līdztam, lai objektīvi sevi novērtētu. Bet, pareizi apskatot juteklisko esību, nevienam nevar ienākt prātā uzskatīt dabas likumus par kaut ko vienādu, jā pat tikai līdztīgu morālajiem likumiem.

Tikko ieiet augstākajās pasaulēs, tas mainās. Jo garīgākas ir pasaules, kurās ieiet, jo vairāk morāles likumi sakrīt ar to, ko šīm pasaulēm var saukt par dabas likumiem. Maņu esībā to apzinās, ka runā šai esībai neraksturīgā nozīmē, kad par kādu ļaunu darbu saka, ka tas dedzinot dvēseli. Tad zina, ka dabiskā degšana ir kaut kas pavisam cits. Pārjutekliskajās pasaulēs līdzīgs nodalījums nepastāv. Naidis vai skaudība tur vienlaikus ir spēki, kas iedarbojas tā, ka atbilstošās iedarbības var apzīmēt kā šo pasauli dabas norises. Naidis vai skaudība tur izraisa to, ka ienīstā vai apskaustā būtne uz ienīstošo vai skauģi iedarbojas kā aprijoši, iznīcinoši, izveidojas graužoši procesi, kas ir kaitīgi garīgajām būtnēm. Mīlestība garīgajās pasaulēs iedarbojas tā, ka sekas ir kā siltuma starojums, kas ir labvēlīgs, veicinošs. – Tas var tikt pamanīts jau cilvēka elementārajā ķermenī. Maņu pasaulē roku, kura veic kādu amorālu darbību, tās darbībā pēc dabas likumiem ir jāizskaidro tieši tāpat, kā roka, kas kalpo morālai rīcībai. Tomēr zināmas cilvēka elementāras daļas paliek neattīstītas, ja nav tām atbilstošu morālu sajūtu. Un nepilnīgs elementāro orgānu veidojums ir jāattiecina uz morālām īpašībām tieši tādā pašā veidā, kā pēc dabas likumiem maņu esībā dabas procesus izskaidro ar dabas likumiem. Tikai nekad nedrīkst no nepilnīgas kāda maņu orgāna attīstības izdarīt slēdzienu par nepilnīgu kādas elementārā ķermeņa atbilstošas daļas attīstību. Tas ir vienmēr jāapzinās, ka dažādās pasaulēs arī ir spēkā pavisam atšķirīga veida likumsakarības. Kādam cilvēkam var būt nepilnīgi attīstīts kāds fiziskais orgāns; atbilstošais elementārais orgāns var būt ne tikai būt pilnīgi normāls, bet tas pat var būt pilnīgs tajā mērā, cik fiziskais ir nepilnīgs.

Pārjuteklisko pasauli atšķirība no jutekliskās nozīmīgi parādās visā, kas ir saistīts ar «skaistā» un «neglītā» priekšstatiem. Veids, kā šos jēdzienus lieto maņu esībā, zaudē jebkuru nozīmi, tikko ieiet pārjutekliskajās pasaulēs. Par «skaistu», ja domā par šī vārda nozīmi maņu

esībā, tur var saukt tikai tādu būtņi, kurai izdodas visu, ko tā sevī pārdzīvo, atklāt arī citām savas pasaules būtņēm tā, lai šīs būtņes varētu piedalīties visos tās pārdzīvojumos. Spēju atklāt, dalīties ar visu, kas ir iekšējs un nejust nepieciešamību sevī kaut ko slēpt, varētu apzīmēt kā «skaistu» augstākajās pasaulēs. Un tur šis jēdziens pilnībā sakrīt ar vaļširdīgu sirsniību, godīgu dzīvošanu ar to, ko būtne nes sevī. Par «neglītu» varētu saukt to, kurš iekšējo saturu sevī negrib atklāt ārēji, kas savus pārdzīvojumus patur sevī un slēpj no citām būtņēm attiecībā uz zināmām īpašībām. Šāda būtne atraujas no savas garīgās apkārtnes. Šis jēdziens sakrīt ar liekulīgu izpaušanos. Melošana un neglīta uzvedība garīgajā pasaulē *realitātē* ir viens un tas pats, neglīta būtne ir arī melīga.

Arī tas, ko maņu esībā pazīst kā iekāres, vēlmes, parādās ar pavisam citu nozīmi garīgajā pasaulē. Tādu alku, kādas ceļas no iekšējās cilvēka dvēseles dabas maņu pasaulē, garīgajā pasaulē nav. Ko tur var saukt par alkām, iedegas no tā, kas tiek saskatīts ārpus būtņes. Būtne, kurai ir jāsajūt, ka tai nav kādas īpašības, ko tā gribētu savā dabā, ierauga citu būtņi, kam ir šī īpašība. Un tā nevar citādi, ka pastāvīgi gribēt šo būtņi savā priekšā. Kā maņu pasaulē acis dabiski redz redzamo, tā kādas īpašības trūkums pārjutekliskajā pasaulē nemitīgi ved tuvumā atbilstošai citai būtņei, kam piemīt iekārotā pilnība. Un skats uz šo būtņi kļūst par vienmēr esošu pārmetumu, kas darbojas kā īsts spēks, tā ka būtne, kura ir šis kļūdas gūstā, šī skata dēļ iekāro izlabot šo kļūdu. Un tas ir pavisam cita veida pārdzīvojums nekā iekāre maņu esībā. – Brīvā griba ar šādiem apstākļiem garīgajā pasaulē netiek iegrozota. Būtne var aizsargāties pret to, ko skats tajā grib izsaukt. Tad tā pakāpeniski sasniedz to, ka tiek prom no priekšzīmīgās būtņes tuvuma. Tomēr sekas tām būs tādas, ka šāda savu priekšzīmi atvairoša būtne pati pārceļas pasaulēs, kurās tai ir sliktāki esamības nosacījumi, nekā būtu bijuši tie, kas bija doti pasaulē, kas tai zināmā mērā bija paredzēta.

Tas viss rāda cilvēka dvēselei, ka, ieejot pārjutekliskajās pasaulēs, priekšstatu pasaulei ir jātiek pārveidotai. Jēdzieniem jātiek pārveidotiem, paplašinātiem, sakausētiem ar citiem, ja grib pareizi aprakstīt pārjuteklisko pasauli. – Tur ceļas tas, ka pārjuteklisko pasauli aprakstos, kuri grib izmantot maņu esības veidotos jēdzienus bez tālākiem pārveidojumiem, vienmēr ir kaut kas neatbilstošs. – Var apdomāt to, ka tas ceļas no īstām cilvēciskām sajūtām, lai jēdzienus, kuru pilna nozīme atklājas tikai pārjutekliskajās pasaulēs, maņu esībā liētu vairāk vai mazāk simboliski vai arī kā tiešām atbilstošo lietu aprakstošus. Melīgumu kāds tā tiešām var izjust kā kaut ko pretīgu. Bet attiecībā pret to, kā ir ar šo jēdzienu pārjutekliskajā pasaulē, šāda šī vārda lietošana maņu esībā tomēr ir tikai atskaņa, jo visas pasaules mijiedarbojas un šīs attiecības, mijiedarbība tiek neskaidri sajūta, neapzināti domāta arī maņu esībā. Taču ir jāņem vērā, ka maņu esībā melīgumam, kas tiek sajūts kā nejauks, nav jābūt nejaukam savā ārējā izpausmē. Tas pat radītu sajukumu priekšstatos, ja kaut ko nejauku jutekliskajā dabā gribētu izskaidrot, izejot no melīguma. Bet pārjutekliskajā pasaulē ir tā, ka melīgais, kad tas patiesi tiek redzēts, savā atklāsmē ir nejauks. – Arī te atkal var rasties arī maldi, no kuriem ir jāpiesargās. Dvēsele pārjutekliskajā pasaulē var sastapties ar būtņi, ko ar pilnām tiesībām ir jāapzīmē kā ļaunu un kura tomēr atklājas tēlā, kuru sauc par «skaistu», ja izmanto to «skaistuma» priekšstatu, kuru nes līdzī no maņu esības. Šādā gadījumā skatījums būs atbilstošs tikai, ja izlauzīsies līdz būtņes iekšējiem pamatiem. Tad varēs piedzīvot, ka «skaistā» atklāsme ir tikai maska, kas neatbilst pašai būtņei; un tad tas, ko ar priekšstatiem no maņu esības gribējās sajūst kā «skaistu», izraisīs pretīgumu ar īpašu spēku. Un tajā

acumirkli, kad tas izdodas, «ļauņā» būtne arī vairs nebūs spējīga notēlot «skaistumu». Tai būs šādam skatītājam jāatklājas savā patiesajā veidolā, kas var būt tikai nepilnīga izpausme tam, kas tas ir iekšēji. Šādās pārjutekliskās pasaules parādībās kļūst īpaši uzskatāmi, kā ir jāmainās cilvēciskajiem priekšstatiem ieejot šajās pasaulēs.

ASTOTĀ MEDITĀCIJA

Meditējošais cenšas izveidot priekšstatu par cilvēka atkārtoto šīs zemes dzīvju skatīšanu

Runāt par apdraudējumiem dvēseles ceļojumā pārjutekliskajās pasaulēs faktiski nav iemesla, ja šis ceļojums ir lietpratīgs. Tāda dvēsele nenasniegtu mērķi, ja starp tās izturēšanās noteikumiem būtu kas tāds, kas vestu cilvēku briesmās. Mērķis drīzāk vienmēr ir padarīt dvēseli stipru, sakopot tās spēkus, lai cilvēks kļūtu spējīgs panest dvēseliskos pārdzīvojumus, caur kuriem viņam ir jāiziet, ja viņš grib skatīt un apjēgt vēl citas pasaules bez maņu esības.

Būtiska atšķirība starp maņu pasauli un pārjutekliskajām pasaulēm izriet vēl arī no tā, ka skatīšana, uztveršana un apjēgšana pārjutekliskajās pasaulēs ir citādākās attiecībās nekā maņu esībā. Kurš dzird par kādu maņu pasaules daļu, tam ar noteiktām tiesībām būs tāda sajūta, ka līdz pilnai apjēgai tomēr var nonākt tikai ar apskatu, uztveri. Kādu ainavu, kādu gleznu uzskatīs par saprastu tikai tad, kad tā būs arī redzēta. Pārjutekliskās pasaules var apjēgt pilnībā, ja ar objektīvu spriestspēju pieņem lietišķu aprakstu. Visu garīgo pasaulu dzīvi veicinošo, dzīvi apmierinošo spēku apjēgšanai un pārdzīvošanai nepieciešami tikai apraksti, kurus sniedz tie, kuri spēj tās skatīt. Patiesas šādu pasaulu atziņas var iemantot tikai tie, kuri ir spējīgi novērot ārpus sava maņu ķermeņa. Gara pasaules aprakstiem galu galā vienmēr ir jānāk no tās novērotājiem. Bet tas, kas ir nepieciešams kā atziņas dvēseliskajai dzīvei, tiek sasniegts ar apjēgšanu. Un ir pilnīgi iespējams, ka kādam nemaz nav pašam sava ieskata pārjutekliskajās pasaulēs, bet tomēr viņš pilnībā saprot tās un to īpatnības; saprot tās tā, kā dvēsele to zināmos apstākļos ar pilnām tiesībām pieprasa, un tai ir tas jāpieprasa.

Tādēļ arī ir iespējams, ka kāds līdzekļus iekšējai apcerei ņem no to priekšstatu bagātības, ko viņš ir apguvis par gara pasaulēm. Šāda iedziļināšanās viela ir vislabākā. Tā ir tā, kas visdrošāk ved pie mērķa. Faktiem neatbilst ticība, kas liek domāt, ka tas esot šķērslis pārjutekliska redzējuma iegūšanai, ja jau pirms šīs iegūšanas ar apjēgšanu ir iegūtas zināšanas par šīm pasaulēm. Drīzāk pareizi ir tieši pretējais, ka pie redzējuma var nonākt drošāk un vieglāk pēc iepriekšējas apjēgšanas nekā bez tās. Vai kāds paliek pie apjēgšanas, vai tiecas pēc skatīšanas, tas ir atkarīgs no tā, vai viņam jau ir vai nav parādījusies tieksme pēc paša novērojumiem. Ja tā jau ir iestājusies, tad cilvēks nevar citādi, kā meklēt izdevību tiešām doties ceļojumā pārjutekliskajās pasaulēs. – Bet šo pasaulu saprašanu mūsu laikos pieprasīs arvien vairāk un vairāk cilvēku, jo patiesi dzīves novērojumi rāda, ka no šī laika cilvēku dvēseles ieiet tādā stāvoklī, ka bez pārjuteklisko pasaulu apjēgšanas *nevar* izveidot nepieciešamās attiecības ar dzīvi.

Kad cilvēks dvēseliskajā ceļojumā ir nonācis tiktāl, ka visu, kas ir viņš «pats», ko viņš sauc par savu būtību maņu esībā, viņš nes sevī kā atmiņas un tagad dzīvo izcīnītā augstākstāvošā «Es», tad viņš kļūst spējīgs nonākt arī līdz dzīves gaitas skatīšanai ārpus jutekliskās šīs zemes esamības. Viņa garīgajam skatam atklājas fakts, ka pirms šīs maņu esības ir bijusi viņa paša esamība garīgajā pasaulē. Un ka šajā garīgajā esībā ir patiesie cēloņi viņa maņu esības veidojumam. Un cilvēks iepazīst faktu, ka pirms šīs maņu dzīves, kurā viņš ir ienācis, kad saņēma juteklisko ķermeni, viņš jau ir dzīvojis tīri garīgi. – Kāds cilvēks ir tagad, ar vienām vai otrām spējām, šādām vai tādām tieksmēm, to redz esam sagatavotu esamībā, kura ir

nodzīvota iepriekš tīri garīgā pasaulē. Tad skata sevi kā pirms ienākšanas maņu pasaulē agrāk garīgi dzīvojušu būtni, kas tiecās dzīvot kā maņu būtne ar tām spējām un to dvēseles savdabību, kādu nes sevī un kāda ir attīstīta kopš dzimšanas. Maldiem būtu pakļāvi tas, kurš sacītu – kā tad es garīgajā esībā varēju tiekties pēc spējām un tieksmēm, kuras tagad, kad nesu tās sevī, man nemaz nepatīk? Tam vispār nav nozīmes, vai dvēselei maņu esībā kaut kas patīk vai nē; centieniem garīgajā esībā ir pavisam citi skatpunkti nekā pēc tam maņu esībā. Zināšanas un gribēšanas veids abās pasaulēs ir pilnīgi atšķirīgs. Garīgajā esībā zina, ka savai vispārējai attīstībai ir nepieciešama maņu dzīve, kas dvēselei tad maņu esībā varbūt noritēs nesimpātiski vai nospiedoši; un tomēr pēc tā tiecas, jo garīgajā esībā neskatās uz simpātisko un patīkamo, bet gan skatās uz to, kas ir nepieciešams patiesam savas esības uzplaukumam.

Līdzīgi ir ar savu likteni. Cilvēks skata to un redz, kā simpātiskais un arī nesimpātiskais ir sagatavots garīgajā esībā, kā viņš pats ir sagādājis līdzekļus, kas ir cēlonis tam, ka maņu esībā ir jāpiedzīvo šādas vai tādas laimīgas vai arī sāpīgas lietas. Arī tajā cilvēkam, kamēr viņš dzīvo tikai maņu esībā, var šķist nesaprotami, ka viņš pats ir izraisījis šādu vai tādu situāciju dzīvē; bet garīgajā esībā viņam bija tas, ko var saukt par pārjuteklisku ieskatu, kas lika sacīt, ka tev ir jāpiedzīvo šīs sāpīgās vai nesimpātiskās lietas, jo tikai šie pārdzīvojumi pavirzīs vienu pakāpi uz priekšu tavu vispārējo attīstību. Spriežot tikai no maņu esības nav iespējams izzināt, ciktāl viena šīs dzīves dzīve aizved uz priekšu cilvēka vispārējo attīstību.

Pēc jutekliskai šīs dzīves esībai iepriekš notikušās garīgās esības izziņas izriet arī skats uz iemesliem, kuru dēļ garīgajā esībā bija tieksme pēc tāda veida un tāda likteņa maņu esības. Šie iemesli aizved pie kādas agrākas šīs dzīves dzīves, kas ir nodzīvota senākā pagātnē. Atkarībā no tā, kā tā ir noritējusi, kāda pieredze tur ir gūta vai kādas spējas apgūtas, sekojošajā garīgajā esībā tad tiecas pēc tā, lai uzlabotu iztrūkstošu pieredzi nākamajā šīs dzīves dzīvē, lai attīstītu spējas, kas bija palikušas neattīstītas. Garīgajā esībā sajūt netaisnību, kas, piemēram, ir nodarīta kādam cilvēkam, ka līdz ar to ir traucēta pasaules kārtība un ir nepieciešams nākamās dzīves gaitā būt uz Zemes vienlaikus ar atbilstošu cilvēku, lai atbilstošās attiecībās ar viņu netaisnību izlabotu. – Turpinoties dvēseles attīstībai, skats paplašinās uz veselu virkni iepriekšējām šīs dzīves dzīvē. Šādā veidā nonāk līdz novērojošai augstākstāvošai «Es» patiesās dzīves gaitas izziņai. Tad saskata, ka cilvēks atkārtotās šīs dzīves dzīvēs iziet savu vispārējo esamību uz Zemes un ka starp atkārtotām šīs dzīves dzīvēs ir tīri garīgas dzīves posmi, kas ir likumsakarīgi saistīti ar šīs dzīves dzīvi.

Šādā veidā atziņas par atkārtotām šīs dzīves dzīvēs tiek novestas līdz īstiem novērojumiem. (Tikai lai izvairītos no vienmēr atkal atkārtotojamā pārpratuma, ir jāpiemin tas, kas ir precīzāk izklāstīts citos manos rakstos. Cilvēka vispārējā esamība nenorit tā, ka dzīve bezgalīgi atkārtotos. Notiek zināms skaits atkārtojumu, kam pieslēdzas pirms un pēc tam pavisam citādi esamības veidi; un tas viss parādās vienā kopējā norisē kā vieda attīstība.)

Atziņu, ka cilvēks attīstās atkārtotās dzīvēs, var iegūt arī saprātīgi novērojot maņu esību. Manā grāmatā «Teozofija», manā «Slepenzinātnes aprises», kā arī nelielākos rakstos esmu mēģinājis apkopot pierādījumus par atkārtotām šīs dzīves dzīvēs un to kopsakarībām tādā formā, kāda ir raksturīga zinātniskiem apsvērumiem tagadējā dabaszinātniskajā attīstības mācībā. Tur tiek parādīts, kā secīga loģiska domāšana un pētījumi, kas tiešām noved dabaszinātniskos pētījumus līdz galam, nemaz nevar citādi, kā attīstības ideju, kā pēdējā laikā

tā ir attīstījusies, veidot cilvēkam tā, ka cilvēka patiesā būtība, dvēseliskā identitāte tiek uzskatīta par tādu, kas attīstās atkārtotās maņu dzīvēs ar tīri garīgiem dzīves posmiem starp tām. Kādus pierādījumus tam tika mēģināts minēt, tos dabiski var turpināt attīstīt un pilnīgot. Bet nevar uzskatīt par nepamatotu viedokli, ka pierādījumiem šajā jomā ir tāda pati zinātniskā vērtība kā tam, ko parasti sauc par dabaszinātniskiem pierādījumiem. Garīguma zinātnē nav nekā tāda, ko nevarētu balstīt ar šādi ieturētiem pierādījumiem. Protams, ir jāpiebilst, ka garazinātniskajiem pierādījumiem ir daudz grūtāk gūt atzīšanu nekā dabaszinātniskajiem. Bet cēlonis tam nav tajā, ka tie būtu mazāk stingri, bet gan tajā, ka cilvēks, kad tie ir viņa priekšā, nesajūt juteklisko faktu pamatu, kas viņam padara vieglu piekrišanu dabaszinātniskajiem pierādījumiem. Bet ar pierādījumu spēku kā tādu tam nav nekāda sakara. Un kurš spēj objektīvi salīdzināt dabaszinātniskos pierādījumus ar tādā pašā veidā dotiem garazinātniskajiem pierādījumiem, tas varēs pilnībā pārlicināties par to vienādo vērtību attiecībā uz pierādījumu spēku. Tā tam, ko garīgo pasaulu novērotājs var sniegt no sava skatījuma par atkārtotajām šīs zemes dzīvēm, var vēl pievienoties tas, kas ir apstiprināms ar šādiem pierādījumiem. Viens var palīdzēt otram iegūt pārlicību par visas cilvēka dzīves gaitas atkārtošanos, to tīri apjēdzot. – Te tika mēģināts parādīt ceļu, kas bez apjēgšanas ved arī pie šo atkārtojumu pārjutekliskas skatīšanas.

PĒCVĀRDS JAUNAJAM IZDEVUMAM [1918]

Jau no otrā šo «Meditāciju» izklāsta vajadzētu būt skaidram un no sekojošajiem vēl skaidrāk saskatāms, ka dvēseles ceļš, par kuru šai rakstā tiek runāts, kategoriskā veidā noraida jebkuru slimīgos vai anormālos miesiskos apstākļos balstītu tā saucamo «gaišredzību». Jebkuras vīzijas, mēdiju padarīšanas, kas rodas tādos apstākļos, šajā dvēseles ceļā paliek izslēgtas. Šāds dvēseles saturs ceļas no tādas cilvēka iekšējās pasaules konstitūcijas, attiecībā pret kuru maņu uztvere un tajā balstītā domāšana pieder augstākai jomai. Ar šo uztveri un šo domāšanu dzīvo vairāk pārjutekliskajā jomā, un ar to cilvēks ir vairāk neatkarīgs no miesas, nekā, kad neregulāra dvēseles ķermeniskā organizācija safantazē saturu, kas ceļas no procesiem, kam īstenībā vajadzētu kalpot ķermenim un kas slimīgā veidā ir nomaldījušies no sava dabiskā uzdevuma un ved pie priekšstatiem, kuru pamatā nav ne uztvere no ārienes, ne arī sava griba.

Starp parastajā apziņā esošajiem dvēseles iekārtojumiem tā ir tikai domāšana, kas var atraisīties no uztverēm un vest pie patstāvīgas, bet ne anormālu ķermeņa izpausmju noteiktas darbības. Tas, kas šeit domāta kā gaišredzīgā skatīšana, iet ne jau zemāk tajā dvēseles uzbūvē, kas aiziet dziļāk organiskajās funkcijās, bet gan iet uz augšu jomās, kas sākas ar dvēseles iekšēji izgaismotu un paša gribas pārvaldītu domāšanu. Te domāto gaišredzīgo skatījumu dvēsele attīsta no paša pārvaldītas domāšanas. Domāšana ir priekšzīme skatīšanai. Tas, kas «Meditācijās» tiek aprakstīts kā skatīšana, gan būtiski atšķiras no tikai domāšanas. Tā ieved pārjutekliskajā pasaules pieredzē, kurā domāšana viena nevar ielauzties. Bet dzīve, kādu dvēsele attīsta šajā skatīšanā, nedrīkst būt neviena cita, kā tikai domāšanā attīstīta. Tikpat apzināti, kā dvēsele dzīvo ar kādu domu, ar kādu tā no vienas domas pāriet pie citas, tai ir jādzīvo redzējumos, apgaismībā.

Dvēseles attiecības pret šiem redzējumiem gan ir būtiski atšķirīgas no tā, kā tas ir parastajām domām. Kaut arī dvēseliskās attiecības redzējumam ar tam atbilstošo realitāti ir līdzīgas ar atmiņu priekšstatu attiecībām ar piedzīvoto realitāti, ko atceras, taču nozīmīgais redzējumā ir tieši tas, ka tā laikā atcerēšanās spēka darbība dvēselē vispār nav vērojama. Ko cilvēks reiz ir iztēlojies, to var atcerēties, kaut arī priekšstats būtu tikai fantāzijas veidojums. Kas ir pieredzēts gaišredzīgā redzējumā: tas ir pazudis no apziņas tajā acumirkli, tikko redzējums beidzas, ja vien dvēseliskajam redzēšanas spēkam līdzās nav attīstīts arī cits spēks, kā dvēsele var radīt atkal tos pašus redzējuma nosacījumus, kas noveda pie šī redzējuma. Šos nosacījumus var atcerēties un tā atkārtot redzējumu; bet nav iespējams tieši atcerēties pašu redzējumu. Kurš ir sevī radījis nepieciešamo ieskatu šajās lietās, tam tieši šajā ieskatā ir līdzeklis atpazīt kā tādu to realitāti, kas atbilst redzējumam. Kā var atcerēties kādu uztveri, pārdzīvojumu, bet ar šīm atmiņām netiek atkārtots pats pārdzīvojums, uztvere, tāpat ir ar to, kas no redzējuma paliek atmiņā, tur nesaglabājoties pašam šī skatījuma patiesajam saturam. No tā var saprast, ka tikpat maz, kā reāla uztvere varētu būt tikai ilūzija maņu jomā, tāpat tāda nav arī redzējumam atbilstošā pārjutekliskā realitāte. Cilvēki, kuri nav pietiekami iepazinušies ar šeit domātās redzēšanas būtību un spriež par to tikai pēc par to izklāstītā ārēji pēc jau iepriekš izveidota viedokļa, šajā ziņā pakļaujas maldiem. Viņi iedomājas, ka tas, kas parādās gaišredzīgajā apziņā, varētu balstīties fantāzijas spēlēs vai priekšstatu saaudumā, kas uzplūst no dvēseles zemapzinātām dziļēm kā neskaidras atmiņas. Šādi spriedēji nezina, ka patiesi gaišredzīgā apziņa dzīvo tikai tādā dvēseles saturā, kuri nekad kā tādi nevar nonirt

organiskajās dzīlēs, kuri jau rodoties pretojas tādām liktenim, ka tos varētu aptvert atcerēšanās spēks.

Vēl viena gaišredzīgās dzīves īpatnība ir tāda, ka tās gaita svarīgās pazīmēs novirzās no parastās dvēseliskās dzīves gaitas. Parastajā gaitā cilvēka dzīvei svarīgu lomu spēlē *vingrināšanās*, ieradumi. Kurš atkārtoti izpilda kādu noteiktu darbību, tas kāpina savas spējas šo darbību izpildīt arvien izveicīgākā veidā. Kāds gan būtu progress dzīvē, mākslā, kā vispār būtu iespējama mācīšanās, ja ar vingrināšanos nevarētu tikt sasniegts šāds cilvēciskās izveicības ieguvums. Bet tas neattiecas uz gaišredzīgā redzējumu apgūšanu. Kurš ir guvis kādu pārjuteklisku pieredzi, tas tādēļ nav kļuvis izveicīgāks, lai to atkārtotu otru reizi. Ja viņam vienreiz tāda ir bijusi, tad tas ir iemesls, ka tā tiecas prom no viņa. Tā zināmā mērā meklē iespēju aizbēgt. Un viņam ir jāmeklē patvērumus īpašos dvēseles ierīkojumos, kuri varētu viņa dvēseli atkārtotai pieredzei apgādāt ar stiprākiem spēkiem, nekā bija tie, kas pirmo reizi iecēla viņu stāvoklī, lai gūtu šādu pieredzi. Iesācējiem pārjutekliskajā dvēseles ceļā šis fakts bieži ir smagu vilšanos avots. Var ar atbilstošiem vingrinājumiem, kas šajā rakstā iezīmētajā nozīmē ved pie dvēseles pastiprināšanas, salīdzinoši viegli nonākt līdz pirmajai pārjutekliskajai pieredzei. Tad cilvēks vispirms ir priecīgs par paveikto progresu. Tikai drīz varēs pamanīt, ka tāda pat pieredze neatkārtojas. Tad dvēselē attiecībā pret pārjuteklisko izjūt it kā tukšumu. Jāņem vērā un skaidri jāapzinās: tā pati piepūle, kas pirmo reizi noveda līdz rezultātam, otro reizi nedarbosies, ir vajadzīga spēcīgāka, bieži pavisam cita. – Tādēļ ir jāaicinās līdz atziņai, ka pārjuteklisko pārdzīvojumu likumi daudzos gadījumos ir citādāki, bieži pretēji attiecībā pret fiziskajiem. Bet savukārt ir atkal jāpiesargās izdarīt secinājumu, ka cilvēks kaut ko zina par pārjutekliskajiem pārdzīvojumiem tādēļ, ka to procesus vienmēr iedomājas kā apgrieztus atbilstošajiem jutekliskajiem. Kāds katru reizi ir lietu stāvoklis katrā individuālajā gadījumā ir jāizprot atsevišķi caur pārjuteklisko pieredzi.

Trešā raksturīgā pārjutekliskās pieredzes pazīme ir tāda, ka redzējumi atmirdz gaišredzīgajai apziņai neizmērojami īsu mirkli. Var sacīt: tajā acumirkli, kad tie parādās, tie arī atkal jau ir izgaisuši. Tas nosaka, ka tikai straujas pārdomas, strauja uzmanības pievēršana vestu pie patiesu skatījumu pamanīšanas. Kurš neattīsta šādu strauju pārdomāšanu un uzmanības pievēršanas spējas, tam var būt redzējumi; viņš no tiem negūst nekādas zināšanas. Tas ir iemesls, kādēļ tik daudzi cilvēki, kā tas ir vērojams, noliedz pārjuteklisko pasauli. Pārjutekliskie pārdzīvojumi tiešām ir daudz izplatītāki, nekā parasti iedomājas. Cilvēku saskarsme ar garīgo pasauli pamatā ir kaut kas pavisam vispārēji cilvēcisks. Bet spējas ar ātri darbojošos apziņas spēku izzinoši izsekot šai saskarsmei ir jāiemanto ar lielām pūlēm. Šīm spējām parastajā dzīvē var sagatavoties tā, ja vingrinās zināmās dzīves situācijās no ātra esošā stāvokļa pārskata pieņemt ātru lēmumu rīcībai. Kurš dzīves šādās situācijās pierod vienmēr atkal mainīt lēmumu, vilcinās: «Vajadzētu tā darīt, vai arī nē?», kas nedod neko citu kā laika zaudēšanu, tas parastajā dzīvē varēs tikai ļoti slikti sagatavoties garīgās pasaules novērošanai. Kurš jau šajā dzīvē, kad tas ir nepieciešams, spēj attīstīt spējas ātri reaģēt un rīkoties, tam šīs spējas noderēs arī pārjutekliskajos pārdzīvojumos, kur tās ir obligāta prasība. – Ja cilvēkam, kāds viņš ir parastajā dzīvē, būtu pārjutekliskās pieredzes spējas, viņš savam darbam maņu pasaulē būtu nespējīgs. Dziedinošā, veselīgā veidā nonākt līdz pārjutekliskajām spējām var tikai tā, ja tās attīsta veselīgā dzīvē jutekliskajā maņu realitātē. Ja kāds iedomājas, ka nonāks tuvāk pārjutekliskajai pasaulei novēršoties no šīs dzīves vai ar

kādām ekscentriskām īpašībām, tad tas ir uz maldu ceļa. Patiesi gaišredzīgie redzējumi attiecas pret parastās apziņas veselīgajiem iekārtojumiem tāpat, kā pēdējie attiecas pret miega apziņu, kuras saturs dvēselei parādās sapņos. Bet tāpat, kā neveselīgs miega režīms var traucēt un graut parasto apziņu, tā dzīvei naidīga, nepraktiska nostāja parastajā realitātē nevar būt pamats nekādiem veselīgiem gaišredzīgiem redzējumiem. Jo stingrāk cilvēks stāv šajā dzīvē, jo lielāka ir viņa izpratne par parastās intelektuālās, morālās un sociālās esamības uzdevumiem, jo veselīgāk viņš no šādi vadītas dzīves varēs attīstīt dvēseles spējas, kas ved viņu pie pārdzīvojumiem pārjutekliskajās pasaulēs. – Tieši par šādiem veselīgiem gaišredzīgiem redzējumiem grib runāt iepriekšējās «Meditācijas». Ceļā, kas tur aprakstīts un kurš noslēdzas pārjutekliskās pasaules izzināšanā, nav atrodams nekas slimīgs vai sliktā nozīmē kā vīzijas vai tukšas fantāzijas.